

Verslag over de solvabiliteit en financiële toestand 2017

met DAS kom je verder

Inhoud

Inleiding en samenvatting	4
Inleiding	4
Samenvatting	4
A Activiteiten en prestaties	6
A.1 Activiteiten	6
A.1.1 Profiel	7
A.1.2 Algemene informatie	7
A.1.3 Structuur	7
A.2 Prestaties op het gebied van verzekering	8
A.3 Prestaties op het gebied van belegging	8
A.4 Prestaties op overig gebied	10
A.5 Overige informatie	11
B Bestuurssysteem	12
B.1 Algemene informatie over het bestuurssysteem	12
B.1.1 Corporate governance	12
B.1.2 Beloningsbeleid	17
B.2 Deskundigheids- en betrouwbaarheidsvereisten	17
B.3 Risicomanagement	17
B.3.1 Risicocultuur	18
B.3.2 Risico-identificatie	18
B.3.3 Risicobereidheid	18
B.3.4 Eigen beoordeling van het risico en de solvabiliteit	19
B.4 Interne controlesysteem	19
B.4.1 Strategisch en operationeel risicomanagement	19
B.4.2 Compliance	19
B.4.3 Risicobeheersingssysteem uit policy risicobeheersing 2017	20
B.5 Interne auditfunctie	21
B.6 Actuariële functie	21
B.7 Uitbesteding	22
B.8 Overige informatie	22

C	Risicoprofiel	23
C.1	Verzekeringstechnisch risico	23
C.2	Marktrisico	23
C.3	Kredietrisico	24
C.4	Liquiditeitsrisico	24
C.5	Operationeel risico	24
C.6	Overig materieel risico	25
C.7	Overige informatie	25
D	Waardering voor solvabiliteitsdoeleinden	26
D.1	Activa	26
D.1.1	(Im)materiële vaste activa	27
D.1.2	Obligaties (match portefeuille)	27
D.1.3	Collectieve beleggingen (surplus portefeuille)	27
D.1.4	Vorderingen uit verzekeringen	27
D.2	Technische voorzieningen	28
D.2.1	Algemeen	28
D.2.2	Toegepaste actuariële methoden en aannames	28
D.2.3	Onzekerheid in de technische voorzieningen	28
D.2.4	Verschillen technische voorzieningen jaarrekening en Solvency II-rapportage	29
D.3	Overige schulden	29
D.3.1	Pensioen	30
D.3.2	Belastinglatenties	30
D.4	Alternatieve waarderingmethoden	30
D.5	Overige informatie	30
E	Kapitaalbeheer	31
E.1	Eigen vermogen	31
E.1.1	Kapitaalmanagement	31
E.1.2	Structuur, hoogte en kwaliteit van het eigen vermogen onder SII-grondslagen	31
E.2	Solvabiliteitskapitaalvereiste en minimumkapitaal-vereiste	32
E.3	Gebruik van de ondermodule aandelenrisico op basis van looptijd bij de berekening van het solvabiliteitskapitaalvereiste	32
E.4	Verschillen tussen de standaardformule en ieder gebruikt intern model	32
E.5	Niet-naleving van het solvabiliteitskapitaalvereiste en niet-naleving van het minimumkapitaalvereiste	32
E.6	Overige informatie	32

Inleiding en samenvatting

Inleiding

Sinds 1 januari 2016 is voor DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V. (hierna: DAS Rechtsbijstand) de nieuwe Solvency II-wetgeving van kracht. Deze wetgeving is gebaseerd op het harmoniseren van de Europese verzekeringsmarkt, het beschermen van de polishouders en het verbeteren van de risicobewustheid bij zowel het bestuur als de toezicht-houders van verzekeringmaatschappijen. Solvency II is integraal onderdeel van de risicobeheersing van DAS Rechtsbijstand. DAS Rechtsbijstand hanteert voor de bepaling van de kapitaaleisen het door de toezicht-houders geformuleerde standaardmodel.

De solvabiliteitsratio eind 2017 is 152,6% en ligt binnen de interne bandbreedte van het in 2017 vernieuwde kapitaalbeleid van 140-160%. Het kapitaalmanagement van DAS Rechtsbijstand houdt onder andere rekening met de eisen die door Solvency II worden gesteld. Indien de solvabiliteit op enig moment onder 140% dreigt te komen worden er maatregelen getroffen om de solvabiliteit te herstellen. Er wordt gewerkt met verschillende interventieniveaus. In de ORSA (Own Risk and Solvency Assessment) wordt tenminste jaarlijks de interne normsolvabiliteit getoetst aan de hand van verschillende scenario's.

In 'pillar 3' van Solvency II is onder meer bepaald dat een financiële onderneming, zoals DAS Rechtsbijstand, de onderhavige rapportage dient op te stellen en aan DNB dient toe te sturen. De in deze rapportage opgenomen basiscijfers zijn (tenzij anders aangegeven) ontleend

aan het jaarverslag 2017 en de door 'The European Insurance and Occupational Pensions Authority' (EIOPA) voorgeschreven 'Quantitative Reporting Templates' (hierna QRT's). KPMG Accountants N.V. controleert het jaarverslag van DAS Rechtsbijstand en de QRT-staten conform de Regeling staten financiële ondernemingen Wft 2011.

Tenzij anders aangegeven zijn alle bedragen in deze rapportage in miljoenen euro's (€).

Hieronder volgt een samenvatting van hetgeen hierna in de rapportage over de solvabiliteit en de financiële toestand is opgenomen.

Samenvatting

Activiteiten en prestaties

Dit verslag beschrijft de solvabiliteit en financiële toestand van DAS Rechtsbijstand over 2017. DAS Rechtsbijstand is een schadeverzekeraar gespecialiseerd in rechtsbijstandsverzekeringen, die zich voornamelijk richt op particulieren en het midden- en kleinbedrijf in Nederland.

De solvabiliteitsratio op basis van het standaard model van EIOPA bedraagt per 31 december 2017 153%. Dit valt binnen de interne bandbreedte voor de norm solvabiliteit.

In onderstaande tabel wordt de solvabiliteitspositie onder Solvency II weergegeven:

Solvabiliteitspositie Solvency II	31-12-17	31-12-16	Vershil
Eigen vermogen (EV)	137,0	129,9	7,1
Solvabiliteitskapitaalvereiste (SCR)	89,7	86,2	3,5
Minimumkapitaalvereiste (MCR)	30,1	29,7	0,4
Solvabiliteitsratio (EV/SCR)	153%	151%	2%

Het eigen vermogen bestaat volledig uit Tier 1-kapitaal.

DAS Rechtsbijstand biedt haar verzekeringen zowel via het provinciale intermediair als direct aan (circa 17%). Ongeveer 31% van de premie-inkomsten heeft betrekking op verzekeringen die door gevolmachtigd agenten van DAS Rechtsbijstand worden aangeboden. Circa 52% van de premie-inkomsten komt van rechtsbijstandverzekeringen die aangeboden worden door andere verzekeraars; deze rechtsbijstandverzekeringen zijn door deze verzekeraars bij DAS Rechtsbijstand herverzekerd en DAS Rechtsbijstand behandelt de zaakmeldingen van deze rechtsbijstandverzekeringen. In 2017 behandelde DAS Rechtsbijstand circa 95.000 zaken in meer dan veertig verschillende rechtsgebieden.

De combined ratio over 2017 was 93%.

DAS Rechtsbijstand heeft een Solvency II-vergunning, nadat deze vanaf 1 januari 2016 van rechtswege is omgezet vanuit een DNB-vergunning als verzekeraar.

Bestuurssysteem

De corporate governance structuur van DAS Rechtsbijstand is gebaseerd op het gemitigeerde structuurregime. In dit verslag zijn de verantwoordelijkheden en rol in de corporate governance van de Raad van Commissarissen, directie en de sleutelfunctionarissen beschreven.

De interne beheersing bij DAS Rechtsbijstand is ingericht volgens het principe van de *'three lines of defense'*:

1. De *'first line of defense'* betreft het lijnmanagement, dat verantwoordelijk is voor risicomanagement en controle van de onder haar ressorterende processen.
2. De *'second line of defense'* wordt gevormd door functies en afdelingen die het lijnmanagement ondersteunen bij de inrichting van de organisatie en de afdelingen die beleid formuleren over risicobeheersing en beheersingsmaatregelen op een specifiek vlak. Bij DAS Rechtsbijstand zijn dit de afdeling Risico Management & Compliance en de (uitbestede) Actuariële Functie.
3. De *'third line of defense'* wordt vormgegeven door de afdeling Internal Audit die onder andere de inrichting en werking van de eerste en tweede lijn controleert.

Risicomanagement

De risicomanagementstrategie van DAS Rechtsbijstand is er enerzijds op gericht om gebeurtenissen die potentiële bedreigingen vormen voor de strategie en de continuïteit van DAS Rechtsbijstand, zowel operationeel als financieel, te identificeren. Anderzijds probeert DAS Rechtsbijstand de risico's die samenhangen met de vastgestelde strategie, doelstellingen en beleidskeuzes op een zodanige manier te managen dat de mogelijke effecten van deze risico's binnen de

bandbreedtes blijven die door de directie en de Raad van Commissarissen periodiek worden vastgesteld.

Waardering

In deze rapportage worden onderdelen toegelicht waarbij een waarderingsverschil is tussen Solvency II en de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving zoals toegepast in de jaarrekening 2017 van DAS Rechtsbijstand. De balans is opgesteld op basis van door EIOPA voorgeschreven richtlijnen. DAS Rechtsbijstand maakt voor het waarderen van de technische voorzieningen gebruik van de door EIOPA gepubliceerde risico vrije rentevoet.

De presentatie van de balans vindt plaats op basis van de door EIOPA voorgeschreven *'Quantitative Reporting Templates'*.

De technische voorzieningen worden aangehouden voor de dekking van toekomstige, interne- en externe kosten. De technische voorzieningen zijn onderverdeeld in twee hoofdgroepen. De risicomarge is gebaseerd op een vergoeding die zal worden geëist ter compensatie van het aan te houden eigen vermogen als een derde partij de verzekeringsverplichtingen zou overnemen.

Kapitaalmanagement

DAS Rechtsbijstand hanteert Solvency II als uitgangspunt voor haar kapitaalbeleid. DAS Rechtsbijstand zorgt door middel van haar kapitaalmanagement ervoor dat er voldoende eigen vermogen is om haar risico's te dekken. Op deze wijze zorgt DAS Rechtsbijstand ook ervoor dat haar eigen vermogen voldoet aan de eisen van De Nederlandsche Bank. De financiële draagkracht van DAS Rechtsbijstand moet voldoende zijn om enerzijds omzetgroei en investeringen te financieren en anderzijds de verzekeringstechnische-, markt- en overige risico's op te vangen. Goed kapitaalmanagement betekent voor DAS Rechtsbijstand ook dat er niet langdurig teveel eigen vermogen wordt aangehouden. DAS Rechtsbijstand baseert haar berekening van het vereiste kapitaal op het standaardmodel, waarbij er geen gebruik wordt gemaakt van vereenvoudigingen. Het gehele beschikbaar kapitaal van DAS Rechtsbijstand bestaat uit Tier 1 vermogen.

A Activiteiten en prestaties

A.1 Activiteiten

De kerncijfers van DAS Rechtsbijstand zijn als volgt:

Kerncijfers DAS Rechtsbijstand	2017	2016
Totaal brutopremies	210,8	204,9
Resultaat na belastingen	23,7	13
Solvabiliteitsratio	153%	151%
Combined ratio	93%	93%
FTE (gemiddeld)	963	945

De solvabiliteit per 31 december 2017 is 153% en valt daarmee binnen de interne bandbreedte voor de norm solvabiliteit van DAS Rechtsbijstand. Ondanks de stijging in het resultaat na belastingen in vergelijking tot 2016 is de combined ratio stabiel op 93%. Dit heeft als oorzaak dat de belangrijkste stijging in het resultaat na belastingen wordt veroorzaakt door hogere opbrengsten uit hoofde van beleggingen.

De vereiste solvabiliteit (SCR) is per 31 december 2017 € 89,7 miljoen. De SCR is opgebouwd uit de volgende elementen:

31 december 2017

Met circa 68% van de totale vereiste solvabiliteit is het schadeverzekeringstechnisch risico het belangrijkste risico binnen DAS Rechtsbijstand. Binnen dit risico zitten ook de belangrijkste gevoeligheden. Uit de ORSA 2017 komt naar voren dat deze gevoeligheid met name wordt veroorzaakt door externe behandeling van meldingen, waardoor de toekomstige kosten voor de zaakbehandeling gemiddeld hoger worden. Daarnaast is het schadeverzekeringstechnisch risico gevoelig voor een toe- of afname van de premie. Het marktrisico (20%) wordt met name veroorzaakt doordat een deel van de beleggingen in aandelen is belegd. Hierover wordt aandelenrisico gelopen. Daarnaast wordt ook rente-, spread- en valutarisico gelopen. Om de belangen van de polishouder optimaal te borgen, worden de technische voorzieningen belegd in obligaties met een AAA of een AA-rating. Om het renterisico te minimaliseren is het beleid om deze beleggingen zoveel mogelijk af te stemmen op de looptijd van de verplichtingen. Aangezien het schadeverzekeringstechnisch risico en het marktrisico samen bijna 90% van de vereiste solvabiliteit betreft, zijn de gevoeligheidsscenario's toegespitst op deze twee risicogroepen.

In de onderstaande tabel wordt het eigen vermogen per 31 december 2017 conform de Solvency II-rapportage versus de Nederlandse verslaggevingsgrondslagen zoals dat is opgenomen in de jaarrekening 2017 weergegeven:

Eigen vermogen per 31 december 2017	Rapportage SII	Jaarrekening	Vershil
Activa	352,5	349,8	2,7
Passiva	210,5	219,8	-9,3
Vershil activa minus passiva	142,0	130,0	12,0
Bankgarantie	-0,1	0,0	-0,1
Vorderingen op groepsmaatschappijen	-4,9	0,0	-4,9
Eigen vermogen	137,0	130,0	7,0

In het beleid van DAS Rechtsbijstand worden het toegezegde dividend, de rekening courant met groepsmaatschappijen en bankgaranties als niet beschikbaar voor Eigen vermogen aangemerkt.

Op 31 december 2017 bedragen de rekening courant met groepsmaatschappijen € 4,9 miljoen en de bankgaranties € 0,1 miljoen. Door het totaal van deze posten (€ 5,0 miljoen) in mindering te brengen op het verschil activa minus passiva Solvency II-rapportage (€ 142,0 miljoen) komt het eigen vermogen uit op € 137,0 miljoen.

Het eigen vermogen kan bestaan uit de volgende drie categorieën:

- Tier 1-kapitaal: gestort aandelenkapitaal, agioreserve en de reconciliatiereserve;
- Tier 2-kapitaal: aanvullend vermogen en basis tier 2-vermogen;
- Tier 3-kapitaal: latente belastingvorderingen.

Het eigen vermogen van DAS Rechtsbijstand bestaat geheel uit Tier 1 kapitaal.

A.1.1 Profiel

DAS Rechtsbijstand is een schadeverzekeraar, gespecialiseerd in rechtsbijstandverzekeringen, statutair gevestigd te Amsterdam. Als grootste rechtsbijstandsverzekeraar van Nederland behandelde DAS Rechtsbijstand in 2017 circa 95.000 zaken in meer dan veertig verschillende rechtsgebieden.

Missie

Het is de missie van DAS Rechtsbijstand om het recht toegankelijk te maken voor iedereen. DAS Rechtsbijstand draagt de juridische risico's die klanten zelf niet kunnen of willen dragen. Of het nu gaat om rechtsbijstand bij ontslag, een zakelijk conflict met een leverancier, onenigheid met de verhuurder van het bedrijfspand of een geschil met een aannemer na een verbouwing. DAS Rechtsbijstand staat klaar voor klanten, wanneer en hoe ze dat willen. De producten en diensten zijn beschikbaar via verschillende kanalen. Dit geldt voor de wijze waarop klanten contact kunnen opnemen, maar ook voor het aanbieden van diensten. Via tussenpersonen, verzekeraars en gevolmachtigd agenten, maar ook direct en online.

Merkwaarden

In alle activiteiten van deze medewerkers en contacten met haar klanten stelt DAS Rechtsbijstand de merkwaarden centraal. De merkwaarden zijn: menselijk, slim, open, betrokken en optimistisch. De passie en gedrevenheid waarmee de medewerkers van DAS Rechtsbijstand

hun vak uitoefenen maken het verschil voor de klanten van DAS Rechtsbijstand, direct en indirect.

Klanttevredenheid

Ieder jaar houden wij bij particuliere en zakelijke klanten met een verzekering en/of een incassovordering een klanttevredenheidsonderzoek. Dit onderzoek is opgebouwd uit een online onderzoek en verdiepende telefonische interviews. De algemene tevredenheid is zowel bij onze particuliere als bij onze zakelijke klanten licht gestegen ten opzichte van vorig jaar. Onze particuliere klanten geven ons een gemiddeld cijfer van 7,2 (was 7,1 in 2016), waar het cijfer dat ons door onze zakelijke klanten werd gegeven, steeg van 6,6 in 2016 naar 6,7 nu.

Zakelijke klanten zijn duidelijk minder geneigd om DAS Rechtsbijstand aan te bevelen dan particuliere klanten. Zij missen met name pro-activiteit vanuit DAS Rechtsbijstand en vinden dat DAS Rechtsbijstand haar afspraken niet altijd nakomt en niet snel genoeg reageert op verzoeken. Voor beide doelgroepen geldt dat de uitkomst van een zaak een cruciale rol speelt in de tevredenheid.

A.1.2 Algemene informatie

DAS Rechtsbijstand is de grootste rechtsbijstandsverzekeraar van Nederland. De activiteit van DAS Rechtsbijstand bestaat uit het verzekeren van rechtsbijstand in de ruimste zin. DAS Rechtsbijstand richt zich voornamelijk op particulieren en ondernemers in het midden- en kleinbedrijf, via directe of indirecte verkoop, of het volmacht of verzekeraarskanaal.

DAS Rechtsbijstand valt onder het toezicht van De Nederlandsche Bank (DNB). De externe accountant van DAS Rechtsbijstand is met ingang van het boekjaar 2016 KPMG Accountants N.V. gevestigd te Amstelveen.

A.1.3 Structuur

Het hoofdkantoor van DAS Rechtsbijstand is statutair gevestigd te (1101 EE) Amsterdam aan De Entree 222. DAS Rechtsbijstand is een naamloze vennootschap waarvan de aandelen voor 100% in bezit zijn van DAS Holding N.V. De aandelen van DAS Holding N.V. zijn voor 50% in bezit van ERGO Versicherung-AG, Duitsland (100% aandeelhouders hiervan is Munich Re). De resterende 50% is in het bezit van ASR Deelnemingen N.V. (18%), Delta Lloyd Houdstermaatschappij Verzekeringen N.V. (16%), Reaal Schadeverzekeringen N.V. (Vivat) (15%) en Stichting Beheer Aandelen DAS Holding (1%).

DAS Holding N.V. (hierna: DAS) heeft naast DAS Rechtsbijstand 100% belang in DAS Legal Finance

B.V., die actief is in het verlenen van juridische en financiële diensten en incasso- en deurwaardersactiviteiten.

A.2 Prestaties op het gebied van verzekering

De verdiende premie van DAS Rechtsbijstand is ten opzichte van 2016 met 4,0% gestegen naar € 213,0 miljoen. De premie-inkomsten over 2017 zijn als volgt verdeeld:

- 52% is afkomstig van circa 30 verzekeraars waarmee DAS Rechtsbijstand een herverzekeringsovereenkomst heeft gesloten op grond waarvan DAS Rechtsbijstand

de zaakmeldingen van de rechtsbijstandverzekeringen behandelt;

- 31% komt van verzekeringen die door gevolmachtigd agenten van DAS Rechtsbijstand zijn aangeboden;
- 17% komt van verzekeringen die door DAS Rechtsbijstand direct zijn verkocht.

Alle premies zijn geboekt op verzekeringsovereenkomsten gesloten in Nederland en betreffen uitsluitend rechtsbijstandverzekeringen.

In onderstaand overzicht wordt het resultaat technische rekening schadeverzekering van DAS Rechtsbijstand uiteengezet.

Resultaat technische rekening schadeverzekering	2017	2016
Verdiende premies		
Brutopremies eigen rekening	100,6	102,0
Brutopremies herverzekering	110,2	102,9
Totaal brutopremies	210,8	204,9
Wijziging voorziening niet-verdiende premies eigen rekening	1,3	0,7
Wijziging voorziening niet-verdiende premies herverzekering	0,9	-0,9
Totaal wijziging voorziening niet-verdiende premies	2,2	-0,2
	213,0	204,7
Toegekende opbrengsten uit beleggingen	1,4	2,1
Schaden		
Brutoschaden eigen rekening	-57,6	-54,5
Brutoschaden herverzekering	-55,8	-51,5
Schaden (bruto)	-113,4	-106,0
Wijziging voorziening voor te betalen schaden eigen rekening	6,7	2,5
Wijziging voorziening voor te betalen schaden herverzekering	-1,0	-1,5
Totaal wijziging voorziening voor te betalen schaden (bruto)	5,7	1,0
	-107,7	-105,0
Bedrijfskosten	-90,6	-85,3
Resultaat technische rekening schadeverzekering	16,1	16,5

A.3 Prestaties op het gebied van belegging

DAS Rechtsbijstand voert een prudent beleggingsbeleid, dat is gericht op het handhaven van de financiële stabiliteit en continuïteit van de onderneming.

DAS Rechtsbijstand wil de risico's voor haar verzekerden en overige belanghebbenden tot het minimum beperken.

Dit houdt tevens in dat DAS Rechtsbijstand, ook in uitzonderlijke situaties, aan haar verplichtingen ten opzichte van zowel de verzekerden als derden moet kunnen blijven voldoen. Daarom is

de beleggingsdoelstelling van DAS Rechtsbijstand gericht op het optimaliseren van beleggingsrendement binnen een aanvaardbaar risico, waarbij rekening wordt gehouden met de verplichtingenstructuur van DAS Rechtsbijstand.

Met behulp van periodieke 'Asset Liability Management' (ALM) studies, Beleggingsrapportage en Investment Risk Committee worden beleggingsrisico's gemonitord.

In het jaarverslag 2017 wordt onderstaande gepresenteerd met betrekking tot de beleggingen:

Beleggingen	31-Dec-17	31-Dec-16
Aandelen	117,7	112,4
Obligaties	159,6	159,8
	277,3	272,2

De beleggingsportefeuille van DAS Rechtsbijstand bestaat uit aandelen en obligaties. De obligaties dienen ter dekking van de technische voorziening en bestaan enkel uit obligaties met een AAA of AA rating (de zogenaamde match portefeuille). De categorie aandelen worden belegd in een mix van aandelen- en obligatiefondsen en liquiditeiten (de zogenaamde surplus

portefeuille). Hierbij geldt dat het percentage aandelenfondsen maximaal 31% hiervan mag bedragen. De Beleggingsrisico commissie, statutaire directie en de Raad van Commissarissen toetsen de uitvoering van het afgesproken beleggingsbeleid.

Hieronder worden de aandelen afzonderlijk toegelicht:

Categorie aandelen	2017	2016
Balans per 1 januari	112,4	106,0
Aankopen	38,0	3,5
	150,4	109,5
Verkopen	-36,2	-3,5
	114,2	106,0
Ongerealiseerde koersverliezen/winsten naar vermogen	2,6	4,8
Ongerealiseerde koersverliezen/winsten naar acute belastingen	0,9	1,6
Balans per 31 december	117,7	112,4

Onderstaande tabel toont de beleggingen in een aandelenfonds per 31 december 2017:

Aandelenportefeuille	Balanswaarde ultimo 2016	Aankopen/verkopen	Winst/verlies	Balanswaarde ultimo 2017
Nationale Nederlanden Global Sustainable Equity	-	35,0	-0,4	34,6
Delta Lloyd Sub-sovereign Bond Fund	19,6	-	-	19,6
Delta Lloyd Corporate Bond Fund	40,4	1,0	1,0	42,4
Delta Lloyd Collateralized Bond Fund	19,9	1,0	0,2	21,1
Delta Lloyd Inst. Global Equity Index Fund	32,5	-35,2	2,7	-0,0
Totaal	112,4	1,8	3,5	117,7

Ultimo 2017 is 42% belegd in aandelenfondsen en 58% in aandelen met als onderliggende waarde obligatiefondsen. De (geamortiseerde) kostprijs van de aandelen bedraagt € 107,1 mln (2016: € 91,8 mln). De aandelen worden in de balans opgenomen tegen reële waarde. Hieronder worden de verschillende levels van waardering voor aandelen en aandelenfondsen toegelicht:

Level 1 Reële waarde gebaseerd op gepubliceerde koersen in een actieve markt

Van alle financiële instrumenten in deze waarder-

ingscategorie zijn gepubliceerde koersen afkomstig van een beurs, broker of prijsinstelling beschikbaar. Bovendien is bij deze financiële instrumenten sprake van een actieve markt. Hierdoor vormen de koersen een goede afspiegeling van actuele en regelmatig voorkomende markttransacties tussen onafhankelijke partijen. De beleggingen in deze categorie betreffen de fondsen Delta Lloyd Corporate Bond Fund, Delta Lloyd Institutional Global Equity Index Fund en Nationale Nederlanden Global Sustainable Equity Fund.

Level 2 Reële waarde gebaseerd op beschikbare markt informatie

Deze categorie bevat financiële instrumenten waarvoor geen afgegeven prijzen beschikbaar zijn, maar waarvan de reële waarde is bepaald met behulp van modellen waarbij de parameters bestaan uit beschikbare markt informatie. In deze categorie vallen beleggingen waarvan prijzen zijn afgegeven door brokers, maar waarvan tevens is geconstateerd dat sprake is van inactieve markten. In dat geval zijn de beschikbare koersen grotendeels onderbouwd en gevalideerd met behulp van markt informatie waaronder marktrentes en actuele risico-opslagen behorende bij de verschillende creditratings- en sectorindelingen. De beleggingen in deze categorie betreffen de fondsen Delta Lloyd Sub-Sovereign Bond Fund en Delta Lloyd Collateralized Bond Fund.

Hieronder worden de obligaties afzonderlijk toegelicht.

Categorie obligaties	2017	2016
Balans per 1 januari	159,8	158,6
Aankopen	44,4	62,3
	204,2	220,9
Aflossingen	-42,4	-59,0
	161,8	161,9
Gerealiseerde koersresultaten bij verkoop	-	-
Agio ten laste van het resultaat	-2,2	-2,1
Balans per 31 december	159,6	159,8

De beurswaarde van de obligaties bedraagt ultimo 2017 € 164,5 mln (2016 € 164,1 mln). De modified duration (gemiddelde looptijd) van de obligatieportefeuille is ultimo 2017 3,72 jaar (2016 2,74 jaar).

Onderstaande tabel toont de verdeling van kredietrisico's van de obligatieportefeuille op balanswaarde:

Classificatie	Rating AA	Rating AAA	Totaal
Gedekt	-	27,7	27,7
Financieel	5,4	9,0	14,4
Overheid	18,9	92,6	111,5
Semi-overheid	-	6,0	6,0
Totaal	24,3	135,3	159,6

A.4 Prestaties op overig gebied

DAS Rechtsbijstand vindt het belangrijk om, naast onze bedrijfseconomische activiteiten, een bijdrage te leveren aan de maatschappij. Niet alleen voor onze klanten, maar ook voor onze medewerkers en alle andere belanghebbenden. Met bijna 1.000 medewerkers, verspreid over 8 vestigingen, vervult DAS Rechtsbijstand een belangrijke rol in de maatschappij als werkgever. DAS Rechtsbijstand hecht aan goede arbeidsvoorwaarden, maar ook andere Arbo zaken komen in dit deel van het verslag aan bod.

Het recht toegankelijk voor iedereen

Als brede juridisch dienstverlener bieden we verschillende vormen van toegankelijke en betaalbare juridische bijstand voor zowel mensen thuis als ondernemers. Met onze rechtsbijstandsverzekering kan iedereen zich verzekeren van juridische bijstand. Bijna 100 jaar geleden was een rechtsbijstandsverzekering een zeer innovatieve manier om rechtsbijstand betaalbaar te maken. Dit is de basis waarop DAS is gebouwd. Voor veel Nederlanders is een rechtsbijstandsverzekering een laagdrempelige en goed betaalbare toegang tot het recht. Daarom hebben circa 3 miljoen huishoudens en 400.000 bedrijven in Nederland een rechtsbijstandsverzekering afgesloten. Aan mensen die niet verzekerd zijn bieden we ook laagdrempelige en goed betaalbare toegang tot het recht. Rechtshulp 'on demand' biedt slimme juridische oplossingen voor een vast bedrag. En dankzij Claimservice kunnen klanten kosteloos schade verhalen bij bijvoorbeeld letselschade. Het zit in ons DNA om juridische dienstverlening toegankelijk te houden. Verzekerd of niet verzekerd.

Werknemers in hun kracht

Betrokken en bevlogen medewerkers zijn productiever. Wij maken actief gebruik van hun ideeën om te verbeteren en te innoveren. Werknemers krijgen in agile teams de mogelijkheid om de grenzen van hun kunnen op te zoeken. Sociale innovatie gaat over slimmer, flexibeler en dynamischer organiseren. Het verandert de manier waarop we met elkaar samenwerken om het beste uit onszelf én ons werk te halen.

Diversiteit

DAS Rechtsbijstand hecht er sterk aan dat het personeelsbestand een afspiegeling vormt van de Nederlandse samenleving. Diversiteit en inclusie gelden als strategisch bedrijfsbelang en leveren winst en meerwaarde op voor DAS. Daarnaast vinden we

het belangrijk dat klanten zich blijven herkennen in onze organisatie. Diversiteit bij DAS gaat over alle verschillen tussen mensen. Zichtbare verschillen, zoals geslacht, leeftijd of etniciteit, maar ook minder zichtbare verschillen zoals seksuele voorkeur, drijfveren of religie. Diversiteit betekent ook dat we mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, vanwege een lichamelijke of verstandelijke beperking, graag kansen bieden. Dit komt niet alleen voort uit de participatiewet, wij vinden dat inclusiviteit uit zichzelf bijdraagt aan een goede sfeer en dynamiek op de werkvloer. Wij zetten ons beleid kracht bij door regelmatig gastheer te zijn van de banenmarkt van het platform Onbeperkt aan de Slag. In 2017 hebben wij 11 nieuwe medewerkers met een arbeidsbeperking in een vaste of tijdelijke functie geplaatst. Dankzij een aantal praktische aanpassingen kunnen zij hun werk goed uitvoeren. We sturen actief op genderdiversiteit binnen de top van ons bedrijf. Dit komt bijvoorbeeld tot uiting in de nieuwe samenstelling van onze statutaire directie, waarin nu twee mannen en twee vrouwen zitting hebben.

DAS Academy

Om talent aan ons te binden, bieden we in onze eigen DAS Academy diverse opleidingstrajecten. Permanente educatie is essentieel om de hoge kwaliteit van onze medewerkers op peil te houden. De snelle veranderingen in de markt en de maatschappij vereisen immers up-to-date kennis en vaardigheden. Met de sterke groei van het aantal medewerkers en de verbreding van onze dienstverlening de afgelopen jaren, is ook het aantal opleidingen voor onze medewerkers toegenomen en zijn bestaande opleidingen doorontwikkeld. In 2017 hebben we 380 opleidingen en trainingen verzorgd.

A.5 Overige informatie

Er is geen andere belangrijke informatie met betrekking tot de activiteiten en prestaties.

B Bestuurssysteem

B.1 Algemene informatie over het bestuurssysteem

B.1.1 Corporate governance

DAS Holding N.V. (statutair gevestigd te Amsterdam), hoofdkantoor op De Entree 222, 1101 EE te Amsterdam is een naamloze vennootschap waarvan de aandelen voor 50% in bezit zijn van ERGO Versicherung AG (uiteindelijk 100% aandeelhouder hiervan is Munich Re). De andere 50% is in het bezit van ASR Deelnemingen N.V. (18%), Delta Lloyd Houdstermaatschappij Verzekeringen N.V. (16%), Reaal Schadeverzekeringen N.V. (Vivat) (15%) en Stichting Beheer Aandelen DAS Holding (1%). DAS Holding is een holdingmaatschappij. De voornaamste activiteiten van de groep bestaan uit het verzekeren in de branche rechtsbijstand, het verlenen van juridische en financiële diensten en incassodiensten waaronder deurwaardersactiviteiten. Voor de groepsstructuur onder DAS Holding wordt verwezen naar de algemene toelichting van de geconsolideerde jaarrekening.

DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V. (DAS Rechtsbijstand), waarvan DAS Holding 100% aandeelhouder is, heeft een Solvency II vergunning, nadat deze vanaf 1 januari 2016 van rechtswege is omgezet vanuit een DNB-vergunning als verzekeraar.

De corporate governance structuur van DAS is gebaseerd op het gemitigeerde structuurregime. De belangrijkste kenmerken hiervan zijn:

- De vaststelling van de jaarrekening geschiedt door de algemene vergadering van aandeelhouders.
- De algemene vergadering van aandeelhouders kan de Raad van Commissarissen personen aanbevelen om als commissaris voor te dragen.
- Het bestuur wordt benoemd door de algemene vergadering van aandeelhouders volgend op een bindende voordracht van de Raad van Commissarissen.
- De leden van de Raad van Commissarissen worden benoemd door de algemene vergadering van aandeelhouders, op voordracht van de Raad van Commissarissen. Als basis dient een profielschets van

de leden van de Raad van Commissarissen, die voor het eerst bij vaststelling en vervolgens bij iedere wijziging wordt besproken in de algemene vergadering van aandeelhouders.

- De algemene vergadering van aandeelhouders, de directie en de Centrale ondernemingsraad kunnen personen voor benoeming tot commissaris aanbevelen. De raad van commissarissen deelt de betreffende organen van de vennootschap tijdig mee wanneer in zijn midden een plaats moet worden vervuld.
- De Centrale ondernemingsraad heeft een versterkt aanbevelingsrecht met betrekking tot de voordracht van een derde deel van de leden van de Raad van Commissarissen

Verantwoordelijkheden en rol in de corporate governance

DAS hecht veel belang aan een actieve en zorgvuldige invulling van corporate governance en compliance. Als financiële en juridisch dienstverlener kent DAS bij uitstek een cultuur waarin het vanzelfsprekend behoort te zijn om elkaar aan te spreken op waarden en normen en de naleving van wettelijke verplichtingen.

Compliance, onderdeel van de afdeling Risico Management & Compliance, bevordert en bewaakt een integere en normbewuste bedrijfscultuur.

Groeps- en risk committees

De Raad van Commissarissen wordt ondersteund door een tweetal adviserende committees, te weten het Audit Committee en de Remuneratie-, Selectie en Benoemingscommissie.

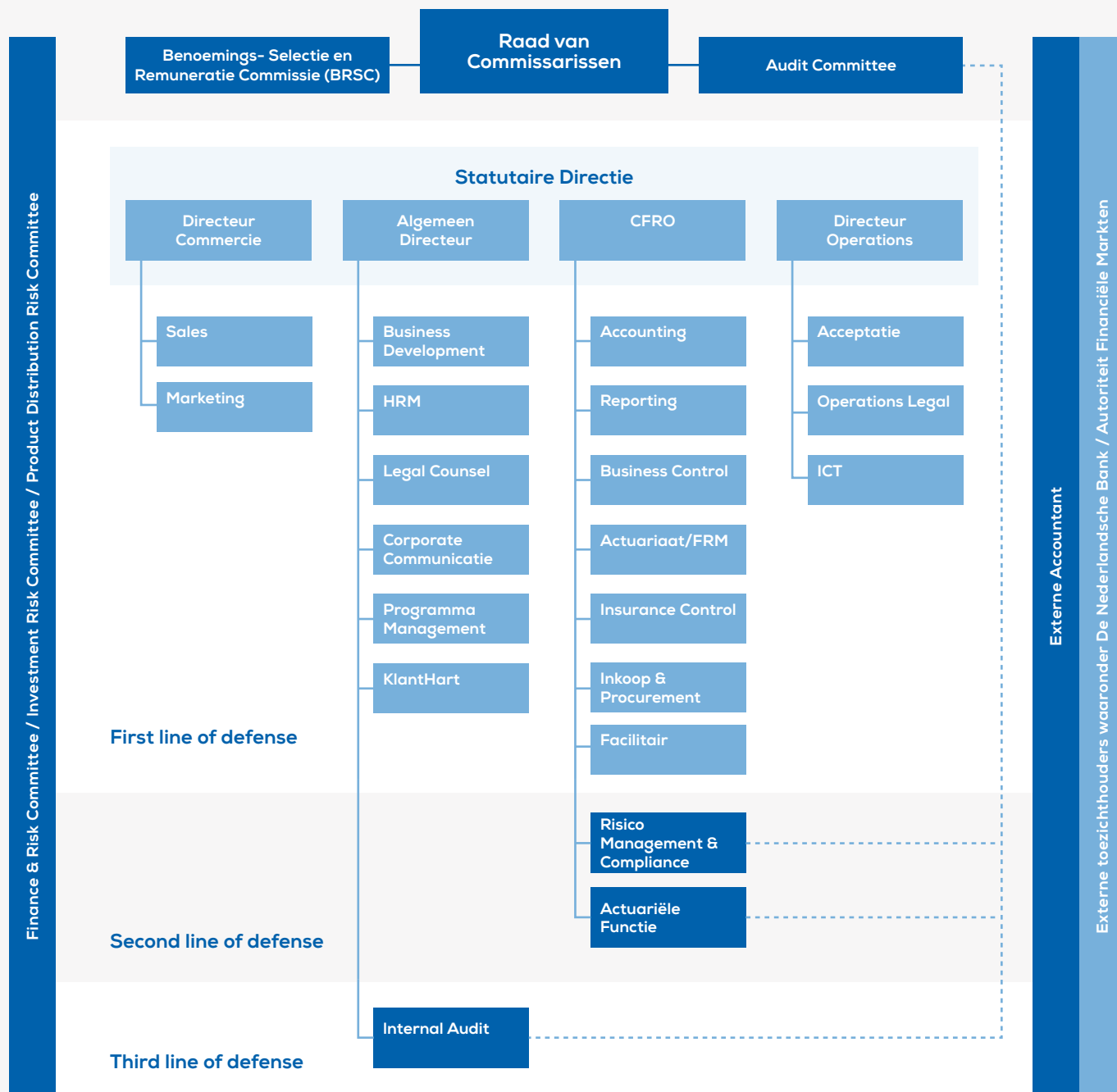
Het Audit Committee richt zich onder andere op de werking van de interne risicobeheersings- en controle-systemen, de financiële informatieverschaffing door de vennootschap, de rol van de tweedelijnsafdelingen en die van internal audit en compliance alsmede de relatie met de externe accountant.

De Remuneratie-, Selectie en Benoemingscommissie (RSBC) richt zich met name op selectie en benoeming van commissarissen en leden van de statutaire directie alsmede de beoordeling en beloning van de statutaire

directie. De RSBC reviewt de beoordelingen van de Solvency II-sleutelfunctionarissen (risicomanagement, actuariaat, compliance en internal audit) en de voornemens tot benoeming en ontslag van deze functionarissen.

De directie wordt met betrekking tot alle risico gerelateerde zaken ondersteund door een drietal risk committees die de discussie en de besluitvorming voorbereiden. Dit zijn twee meer specifieke committees, het Product & Distribution Risk Committee (PDRC) en het Investment Risk Committee (IRC) en het over-

Governance structuur

koepelend Finance & Risk Committee (FRC).

- Het PDRC houdt zich met name bezig met beleid ten aanzien van producten en distributie, rendement van producten en distributiepartners en –kanalen en afspraken met distributiepartners. Voorzitter van het PDRC is de algemeen directeur.
- Het IRC houdt zich bezig met het strategisch en tactisch beleggingsbeleid en wordt hierbij ondersteund door een tweetal externe deskundigen. Voorzitter van het IRC is de CFRO.
- Het FRC heeft als belangrijkste aandachtsgebieden Enterprise Risk Management, het internal control framework, beleidsdocumenten en richtlijnen op het gebied van financiën, actuariaat en de Solvency II sleutelfuncties. Daarnaast bereidt het FRC onder andere de discussie in de directie voor met betrekking tot zaken als de Own Risk & Solvency Assessment (ORSA), Asset Liability Management (ALM) studies, kapitaalbeleid en rapportages aan interne en externe toezichthouders. Voorzitter van het FRC is de CFRO.

Corporate governance codes

Ook in 2017 heeft DAS de relevante regelgeving, waaronder de op de Wet financieel toezicht gebaseerde uitvoeringsregelingen, getoetst of de genomen maatregelen in overeenstemming zijn met het wettelijk kader, de beleids- en gedragsrichtlijnen van het Verbond van Verzekeraars en de toepasselijke gedragscodes voortvloeiende eisen. Hieruit zijn geen bijzondere bevindingen naar voren gekomen. De beheersing van compliance risico's is in het internal control framework geïntegreerd en ook in de daarbij behorende bestuurlijke governance systematiek. Een van de belangrijke doelstellingen van de directie is waarde te creëren voor alle direct en indirect bij de onderneming betrokken partijen. De directie onderschrijft daarom het in de genoemde codes geformuleerde principe dat good governance rekening houdt met alle groepen en individuen die direct en indirect het bereiken van de doelstellingen van de onderneming beïnvloeden of erdoor worden beïnvloed, zoals medewerkers, klanten, aandeelhouders en andere kapitaalverschaffers, leveranciers en maatschappelijke groeperingen.

De directie en de Raad van Commissarissen hebben een integrale verantwoordelijkheid voor de afweging van deze belangen, gericht op de continuïteit van de onderneming, het klantbelang en het creëren van aandeelhouderswaarde op de lange termijn. Deze verantwoordelijkheid werd ook in 2017 actief ingevuld.

Samenstelling en diversiteit

Elk lid van de Raad van Commissarissen en de directie moet alle risico's waarmee de onderneming geconfronteerd kan worden en de daaruit resulterende kapitaalvereisten kunnen begrijpen. Dit geldt vooral voor een adequate kennis van de interne organisatie van DAS, de business modellen van de verschillende entiteiten, en de verbindingen en relaties tussen die entiteiten. Het niveau van de vereiste detailkennis kan per lid verschillen, hoewel elk lid voldoende kennis op elk gebied moet hebben om in staat te zijn andere leden binnen de Raad van Commissarissen of de directie te kunnen controleren.

Bij de toewijzing van de respectievelijke taken binnen de Raad van Commissarissen of directie aan de individuele leden, wordt met zijn / haar kennis en competenties rekening gehouden. Specifieke kennis van een lid met betrekking tot een bepaalde divisie of entiteit zal geen invloed hebben op de algehele verantwoordelijkheid van de andere leden. Een delegatie van taken aan een lid van de Raad van Commissarissen of een directielid zal geen impact hebben op de algemene of definitieve verantwoordelijkheid van de Raad van Commissarissen of directie.

Zowel de Raad van Commissarissen als de directie beschikt over de kwalificaties, ervaring en kennis over de volgende onderwerpen:

- Verzekeringen en de financiële markten;
- Business strategy en business model;
- Systeem van het bestuur;
- Financiële en actuariële analyse;
- Risicomanagement en compliance, actuariële functie en internal audit;
- Regelgeving en eisen.

Zowel de Raad van Commissarissen als de directie zorgen er voor dat zij over voldoende diversiteit beschikken op het gebied van kwalificaties, kennis, vaardigheden en relevante ervaring, om ervoor te zorgen dat op een professionele wijze bestuurd en gecontroleerd wordt. Er wordt een competentie matrix bijgehouden om de diversiteit te bewaken en aan te kunnen tonen. Als er wijzigingen worden aangebracht in de Raad van Commissarissen en de directie, moet de collectieve kennis van de gezamenlijke leden te allen tijde op een passend niveau gehandhaafd worden.

De directie, die is samengesteld uit twee mannen en twee vrouwen, voldoet aan de wettelijke verplichting van man/vrouw-diversiteit.

De Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen is verantwoordelijk voor het toezicht op het beleid van de directie van DAS en algemene zaken in de vennootschap en met haar verbonden ondernemingen. De taken en verantwoordelijkheden zijn opgenomen in de statuten en reglement van de Raad van Commissarissen

Freek Wansink (1954)

Voorzitter van de Raad van Commissarissen en lid van de Remuneratie-, Selectie- en Benoemingscommissie

Freek Wansink was van 2005 tot en met mei 2015 CEO bij Generali en daarvoor managing director bij Nationale Nederlanden. Daarnaast was hij van 2006 tot en met 2015 vicevoorzitter van het Verbond van Verzekeraars. Verder is Freek Wansink lid van de Raad van Commissarissen van CED en TVM.

Peter Kok (1954)

Lid van de Raad van Commissarissen en lid van het Audit Committee gedurende 2017 en tot voorzitter van het Audit Committee benoemd begin 2018

Peter Kok was van 2001 tot en met 2010 CFO van Delta Lloyd N.V. en in 2012 en 2014 CFRO a.i. van APG. Voor 2001 bekleedde Peter Kok managementfuncties bij o.a. Delta Lloyd, MN, Shell Pensioenfonds en FGH Bank. Peter Kok is lid van de Raad van Commissarissen van ANWB B.V. en Optimix Investment Funds en is voorzitter van de Raad van Commissarissen van Vesteda.

Rob van Holten (1955)

Lid van de Raad van Commissarissen en voorzitter van de Remuneratie-, Selectie- en Benoemingscommissie

Rob van Holten was van 2008 tot en met 2014 directeur en medeoprichter van Qbuzz. Daarvoor was hij onder andere vicevoorzitter van de Raad van Bestuur van het vervoerbedrijf Connexion en directeur bij ISS. Rob van Holten is voorzitter van de Raad van Commissarissen van Reisinformatie Groep. Daarnaast is hij voorzitter Raad van Toezicht van Livio.

Heiko Stüber (1968)

Lid van de Raad van Commissarissen en voorzitter Audit Committee gedurende 2017 en tot lid van het Audit Committee benoemd begin 2018

Heiko Stüber werkt vanaf 2011 als Head Group Accounting and Group Controlling bij ERGO Group AG. Daarvoor bekleedde hij audit- en managementfuncties bij KPMG en AXA. Heiko Stüber is lid van de Raad van Commissarissen van DAS Austria, tevens voorzitter van het Audit Committee.

Lars von Lackum (1975)

Lid van de Raad van Commissarissen

Lars von Lackum is lid van de Raad van Bestuur bij ERGO International AG. Daarvoor was hij onder meer Head of Group Development bij ERGO Insurance Group AG en CFO van Corpus Sireo Holding. Lars von Lackum is voorzitter van de Raad van Commissarissen van DAS Austria en DAS Italy. Per 17 februari 2017 is Lars von Lackum toegetreden tot de Raad van Commissarissen.

De Directie

De directie is verantwoordelijk voor het bestuur van de vennootschap. Dit houdt in dat de directie verantwoordelijk is en besluitvormingsbevoegdheid heeft voor de dagelijkse activiteiten van DAS, in overeenstemming met de uitgangspunten zoals die in de statuten zijn geformuleerd. De directie heeft een reglement waarin de specifieke taken, activiteiten en taakverdeling tussen de individuele leden is vastgelegd, evenals besluitvorming binnen de directie. De directie draagt zorg voor een evenwichtige afweging van de belangen van alle bij DAS betrokken partijen, zoals klanten, aandeelhouders, (business)partners en medewerkers. De directie houdt rekening met de continuïteit van DAS, de maatschappelijke omgeving waarin wij actief zijn en toepasselijke regelgeving en codes.

Eric Pouw (1957)

Algemeen Directeur

Sinds 1997 is Eric Pouw Algemeen Directeur bij DAS. Eric heeft Internationaal Bedrijfskunde IBO en Rechten in Utrecht gestudeerd. Van 1991 tot 1997 was Eric werkzaam bij ANOZ Verzekeringen, waar hij begin 1995 in de centrale directie werd opgenomen. Tussen 1981 en 1991 bekleedde hij verschillende managementfuncties in de gezondheidszorg. Eric is commissaris bij Monuta.

Linda Moos (1976)

Chief Financial & Risk Officer

Sinds januari 2016 is Linda Moos Chief Financial & Risk Officer bij DAS. Linda is Register-accountant en heeft aan de Vrije Universiteit Amsterdam gestudeerd en is tevens Accountant-Administratieconsulent. Linda heeft 19 jaar ervaring binnen de bank- en kapitaalsector. Zij werkte van 2011 tot en met 2015 als CFO/COO bij Oyens en Van Eeghen. Daarvoor bekleedde zij managementfuncties bij Van der Moolen en was zij Audit Manager bij PwC.

Charles Staats (1969)

Directeur Commercie

Sinds 2007 is Charles Staats werkzaam bij DAS en bekleedde hij verschillende directiefuncties. Per 1 juli 2016 is hij benoemd tot statutair Directeur Commercie voor DAS. Charles heeft Commerciële Economie in Enschede gestudeerd en een opleiding gevolgd aan de London Business School. Hij werkte van 2004 tot 2006 als Commercieel Directeur bij GGN. Daarvoor bekleedde hij management- en directiefuncties bij RDC Datacentrum en MarktSelect BV.

Hanneke Jukema (1964)

Directeur Operations

Per 1 juni 2017 is Hanneke Jukema werkzaam bij DAS als Directeur Operations. Hanneke werkte hiervoor als Algemeen Directeur bij ABN AMRO Verzekeringen Holding BV. Na haar studie Rechten aan de Universiteit Utrecht heeft zij voor verschillende verzekeraars en banken gewerkt. De afgelopen 17 jaar heeft Hanneke diverse directiefuncties vervuld binnen Delta Lloyd.

B.1.2 Beloningsbeleid

Algemeen

DAS voert een zorgvuldig, beheerst en duurzaam beloningsbeleid dat in lijn is met haar strategie en risicoprofiel en waarbij rekening wordt gehouden met de langetermijnbelangen van de onderneming.

De volgende algemene principes liggen ten grondslag aan het beloningsbeleid van DAS:

- De beloning moet niet aanzetten tot het nemen van ongewenste risico's
- De hoogte van de beloning moet marktconform zijn en daarmee aantrekkelijk voor medewerkers om bij DAS te komen en te blijven werken
- De beloning bevordert de integriteit en soliditeit van de onderneming met een focus op zowel de korte- als de langetermijnbelangen van de onderneming
- De beloning voldoet aan verplichtingen die voortvloeien uit wet- en regelgeving
- De relatie tussen prestatie en beloning is voor medewerkers herkenbaar
- Er is een relatie tussen economisch succes van de onderneming en de hoogte van de beloning

De beloning en mogelijke jaarlijkse verhogingen worden gekoppeld aan specifieke individuele doelstellingen, die ook betrekking hebben op niet-financiële doelstellingen, zoals klantbelang en het inrichten en het handhaven van een adequate en effectieve bedrijfsvoering en besturing. DAS kent geen retentie-, exit- en welkomstpakketten als vast onderdeel van het beloningsbeleid van de onderneming.

B.2 Deskundigheids- en betrouwbaarheidsvereisten

Toetsing door De Nederlandse Bank (DNB)

Het toezicht van DNB richt zich op solide en integere financiële instellingen die hun verplichtingen nakomen. Als onderdeel van haar wettelijke taak, toetst DNB of de (beoogde) statutaire directie en commissarissen geschikt zijn om hun functie te vervullen en hun betrouwbaarheid buiten twijfel staat. Daarnaast dienen de leden van het collectief elkaar goed aan te vullen en als geheel voldoende algemene en specifieke kennis te hebben van alle verschillende aspecten die relevant zijn voor de onderneming. Het toetsingsproces levert daar een belangrijke bijdrage aan. Bestuurders en commissarissen zijn namelijk essentieel voor de strategie en bedrijfscultuur en daarmee voor de soliditeit en toekomstige levensvatbaarheid van een onderneming.

Eed of belofte in de financiële sector

De eed of belofte is, naast voor alle beleidsbepalers en interne toezichthouders, nu ook wettelijk verplicht gesteld voor medewerkers die het risicoprofiel van de onderneming wezenlijk kunnen beïnvloeden en medewerkers met rechtstreeks klantcontact. De Raad van Commissarissen, directie en genoemde medewerkers hebben de eed of belofte afgelegd.

Permanente educatie

Het reglement van de Raad van Commissarissen bepaalt dat de leden na hun eerste benoeming een introductieprogramma volgen, waarin in elk geval aandacht wordt besteed aan de financiële verslaggeving door DAS en de specifieke aspecten die eigen zijn aan DAS en haar ondernemingsactiviteiten. De Raad van Commissarissen stelt haar eigen programma voor permanente educatie vast, zowel collectief als voor individuele leden.

DAS waarborgt de deskundigheid, integriteit en betrouwbaarheid van de beleidsbepalers en het senior management door een systeem van permanente educatie. Dit geldt ook voor personen die een door de Solvency II wet- en regelgeving benoemde sleutelfunctie bekleden. Sleutelfuncties zijn de compliance functie, de risicomanagementfunctie, de actuariële functie en de internal auditfunctie.

Het individuele Permanente Educatie-programma wordt door betrokkene in overleg met zijn leidinggevende ontwikkeld. De permanente educatie moet afgestemd zijn op de behoefte van de betrokkene enerzijds en wat de markt vraagt anderzijds. De permanente educatie van de directie is afgestemd met de Raad van Commissarissen.

De permanente educatie omvat in ieder geval het verwerven van algemene aan het bedrijf en markt gerelateerde kennis, deskundigheidsbevordering en persoonlijke ontwikkeling van vereiste competenties.

B.3 Risicomanagement

Risicobeheersing

DAS maakt het recht toegankelijk voor iedereen. Al ruim vijftig jaar helpt DAS consumenten, bedrijven en overheden bij juridische conflicten. Daarnaast biedt DAS bedrijven en overheden financiële oplossingen op het terrein van creditmanagement, boekhouden en factoring. De producten en diensten van DAS zijn betaalbaar en hebben een uitstekende prijs-kwaliteitverhouding. DAS doet op een eerlijke manier zaken, met respect

voor alle betrokken partijen. Het belang van de klant staat daarbij centraal. Onze diensten en producten zijn begrijpelijk en hebben een duidelijke waarde voor onze klanten. Door voortdurende innovatie van producten, dienstverlening en distributie houden wij de kosten laag en klanttevredenheid hoog. Onze medewerkers en door ons ingeschakelde externe specialisten zijn deskundig, gemotiveerd en professioneel. DAS staat middenin de samenleving en vervult een belangrijke maatschappelijke rol als rechtsbijstandsverzekeraar en creditmanager. Daar hoort bij dat DAS ook een bijdrage levert aan het publieke debat over de verbetering van de toegang tot het recht en vertrouwd zakendoen. Als financiële dienstverlener is DAS blootgesteld aan allerlei risico's waaronder; verzekeringstechnisch, strategisch, markt gerelateerd en operationeel.

DAS realiseert zich dat het nemen van risico's inherent is aan ondernemen. Haar risicomanagement strategie is er enerzijds op gericht om gebeurtenissen die potentiële bedreigingen vormen voor de strategie en de continuïteit van DAS, zowel operationeel als financieel, te identificeren. Anderzijds probeert DAS de risico's die samenhangen met de vastgestelde strategie, doelstellingen en beleidskeuzes op een zodanige manier te managen dat de mogelijke effecten van deze risico's binnen de bandbreedtes blijven die door de directie en de Raad van Commissarissen periodiek worden vastgesteld.

Three lines of defense model

De interne beheersing bij DAS is ingericht volgens het principe van de 'three lines of defense'.

- De 'first line of defense' betreft het lijnmanagement, dat verantwoordelijk is voor risicomanagement en controle van de onder haar ressorterende processen.
- De 'second line of defense' wordt gevormd door functies en afdelingen die het lijnmanagement ondersteunen bij de inrichting van de organisatie en de afdelingen die beleid formuleren over risico-beheersing en beheersingsmaatregelen op een specifiek vlak. Bij DAS is dit de afdeling risicomanagement en compliance en de (uitbestede) actuariële functie.
- De 'third line of defense' wordt vormgegeven door de afdeling internal audit die onder andere de inrichting en werking van de eerste en tweede lijn controleert. Risicomanagement, compliance, internal audit en de actuariële functie zijn de sleutelfuncties als bedoeld in de Solvency II wet- en regelgeving.

B.3.1 Risicocultuur

DAS streeft ernaar om risicobewustzijn een onderdeel te laten zijn van de dagelijks activiteiten en besluitvorming. Hierbij zijn de volgende elementen van belang:

"Tone at the Top"

- Risicomanagement en stimuleren van passend gedrag bij de medewerkers is een intrinsiek onderdeel van de verantwoordelijkheden van het senior management van DAS.

Risicobewustzijn

- Het bij de leidinggevenden en de medewerkers continu benadrukken en onder de aandacht brengen van risico's en het beheersen ervan is een belangrijk onderdeel van risicomanagement binnen DAS. Door middel van periodieke awareness sessies wordt risicobewustzijn ontwikkeld en gestimuleerd. De afdeling risicomanagement & compliance speelt hierin een coördinerende rol.

Risicotraining

- De afdeling risicomanagement & compliance verzorgt regelmatig trainingen voor nieuwe medewerkers en sleutelfunctionarissen met betrekking tot recente ontwikkelingen op het terrein van risicomanagement.

Update en monitoring van beleid

- Een gezonde risicocultuur houdt ook in dat medewerkers en leidinggevenden zich houden aan de beleidsregels van DAS. Jaarlijks wordt de set beleidsdocumenten gereviewed en indien nodig aangepast aan nieuwe ontwikkelingen. Eventuele aanpassingen worden gecommuniceerd met de organisatie.

B.3.2 Risico-identificatie

Jaarlijks, in het traject om de strategie voor de komende 5 jaar vast te stellen, wordt door de directie en het senior management van DAS een analyse uitgevoerd van de belangrijkste risico's die het realiseren van de strategie kunnen bedreigen. Daarnaast wordt middels een risico-identificatie (RCSA, risk control self assessment) vastgesteld welke bedrijfsprocessen essentieel zijn voor het realiseren van de strategische doelen. Daarnaast vindt periodiek een systematische integriteitsrisico-analyse (SIRA) plaats. De afdeling risicomanagement & compliance is hier nauw bij betrokken. Deze afdeling heeft samen met het primair verantwoordelijke management, een nadrukkelijke rol bij het bepalen van de risico's in deze kernprocessen, het vaststellen van de beheersingsmaatregelen en het borgen van de continuïteit van deze processen. Daarnaast wordt bij introductie van belangrijke nieuwe initiatieven gedurende het jaar door het verantwoordelijk management vastgesteld welke risico's dit met zich mee brengt en hoe deze risico's beheerst kunnen worden (CRA, change risk assessment).

B.3.3 Risicobereidheid

Een wezenlijk onderdeel van het jaarlijkse proces waarin de strategie van DAS wordt bepaald is het vaststellen van de risicobereidheid. De risicobereidheid omschrijft

de hoeveelheid en de soort risico's die DAS wil lopen. Deze risicobereidheid vormt een belangrijk kader bij de besturing van het bedrijf en bij besluitvorming.

DAS heeft de rollen en verantwoordelijkheden in het proces om de risicobereidheid vast te stellen, alsmede de soorten risico's waarmee DAS geconfronteerd wordt, vastgelegd in een specifiek beleidsdocument.

B.3.4 Eigen beoordeling van het risico en de solvabiliteit

Minimaal jaarlijks beoordeelt DAS Rechtsbijstand op een systematische wijze met behulp van scenario-analyses welke risico's zij loopt en wat de mogelijke impact van deze risico's is op de financiële positie van DAS Rechtsbijstand. Tevens wordt nagegaan welke mogelijkheden DAS Rechtsbijstand heeft om met deze risico's om te gaan indien zij zich zouden voordoen, zodanig dat DAS Rechtsbijstand blijft voldoen aan de wettelijk voorgeschreven kapitaaleisen. De jaarlijkse beoordeling staat in de Solvency II wet- en regelgeving bekend als de ORSA (Own Risk and Solvency Assessment). Het resultaat van deze eigen beoordeling wordt jaarlijks gedeeld met de toezichthouder, De Nederlandsche Bank.

DAS Rechtsbijstand hanteert voor de bepaling van de kapitaaleisen het door de toezichthouders geformuleerde standaardmodel. Als onderdeel van de ORSA gaat DAS Rechtsbijstand na of dit model voldoende het risicoprofiel van DAS Rechtsbijstand beschrijft. De tweedelijns actuariële sleutelfunctie beoordeelt vervolgens onafhankelijk de adequaatheid van deze rekenmodellen. Ook geeft zij een oordeel over de door DAS Rechtsbijstand toegepaste scenario's en de uitkomsten ervan. Daarnaast beoordeelt zij of de technische voorzieningen in de ORSA-scenario's zijn berekend volgens de daarvoor geldende wet- en regelgeving. De derdelijns sleutelfunctie internal audit voert ten slotte een onafhankelijke audit op het gehele ORSA-proces uit.

Situaties die het risicoprofiel van DAS Rechtsbijstand gedurende het jaar in belangrijke mate kunnen beïnvloeden (zogenaamde trigger-events), kunnen aanleiding zijn om ook tussentijds een dergelijke ORSA-exercitie uit te voeren. Als maat hiervoor hanteert DAS Rechtsbijstand een mogelijke impact van 10% van het wettelijk vereiste solvabiliteitskapitaal.

Het ORSA-rapport wordt besproken in zowel de directie als in de Raad van Commissarissen, alvorens het met de DNB wordt gedeeld.

Een jaarlijks Strategisch Risico Assessment (SRA) is onderdeel van het ORSA-proces. Tijdens de SRA wordt zowel top down als bottom up de risico's geïnventariseerd en beoordeeld, die binnen één jaar, het behalen van de strategie van DAS beïnvloeden. De operationele en compliance risico's worden tijdens een Risk Control Self Assessment geïntensifieerd. Tevens wordt dan ook gekeken naar de effectiviteit van de bestaande beheersmaatregelen. Eerste en tweede lijn monitoren deze risico's door regelmatig de beheersmaatregelen te testen en te monitoren.

B.4 Interne controlesysteem

B.4.1 Strategisch en operationeel risicomanagement

Het systeem van interne controle omvat het beheer van risico's op verschillende niveaus in de organisatie, zowel strategisch als operationeel. Op strategisch niveau worden de belangrijkste risico's geïdentificeerd en periodiek met een strategische risicoanalyse beoordeeld, welke een onderdeel vormt van de ORSA.

Interne controle op operationeel niveau concentreert zich op het identificeren en beheren van risico's die een bedreiging vormen voor de verwezenlijking van de doelstellingen van DAS Rechtsbijstand. Het gebruik van key controls helpt om risico's te verminderen of zelfs volledig te elimineren. Dit vergroot de kansen van DAS Rechtsbijstand om haar doelstellingen te behalen en aan te tonen dat zij in control is.

B.4.2 Compliance

Het doel van Compliance (onderdeel van de afdeling risico management & compliance) is de bescherming van de continuïteit van de DAS-organisatie door de integriteit en de reputatie van DAS en haar medewerkers veilig te stellen en blijvend het vertrouwen en de waardering van verzekerden, aandeelhouders, toezichthouders en overige belanghebbenden te winnen en te behouden. De missie van de Compliance functie binnen DAS, als onderdeel van de 'second line of defense', is het bevorderen en bewaken van een integere bedrijfsvoering van DAS en de bescherming van de reputatie van DAS.

Taken van de Compliance functie

De algemene taak van de Compliance functie is om de Directie bij te staan bij het beheren van (potentiële) compliance-, integriteit- en reputatierisico's. In dit kader behoort het tot de taken van de Compliance functie de bewustwording van compliancierisico's te bevorderen en te ondersteunen bij de ontwikkeling van een integere

en risicogeorienteerde bedrijfscultuur. De Compliance functie is aanspreekpunt en meldpunt voor medewerkers in het kader van de toepassing van regelgeving en gedragscodes (bijvoorbeeld klokkenluiders regeling). Meer concreet kunnen de taken van de Compliance functie worden onderscheiden in de onderstaande categorieën.

Adviestaken

De Compliance functie heeft tot taak de Directie te adviseren over de naleving van de relevante wet- en regelgeving en (ethische) normen die van toepassing zijn op DAS. Daarnaast draagt de Compliance functie zorg voor het voorbereiden van beleid en adviezen (zowel gevraagd als ongevraagd) op onderwerpen die binnen het Compliance domein vallen en formuleert de Compliance functie adviezen over noodzakelijke acties om te voldoen aan de relevante wet- en regelgeving.

Early warning

Het behoort ook tot de taak van de Compliance functie om de mogelijke effecten van veranderingen in de juridische omgeving te signaleren en te duiden zodat DAS daar tijdig en adequaat actie op kan ondernemen.

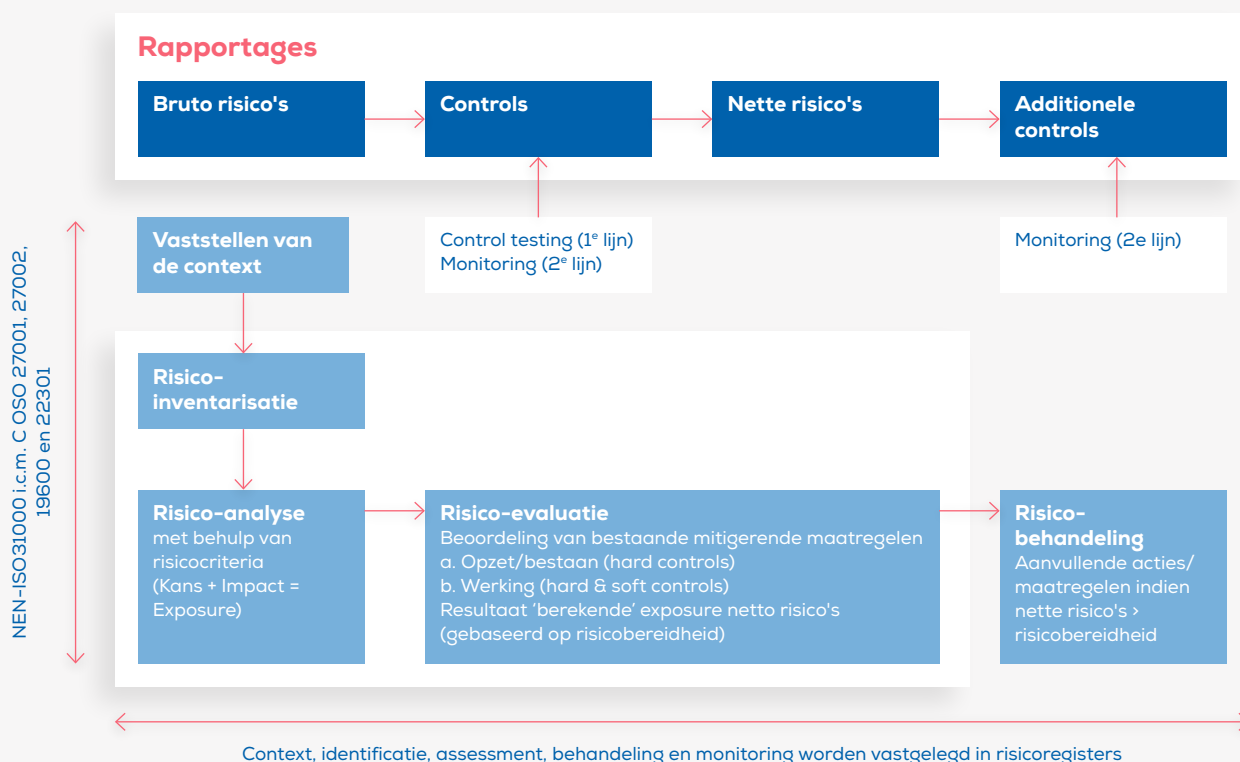
Risicocontrole taken

De Compliance functie heeft tot taak de risico's te identificeren en te beoordelen die verband houden met niet-naleving van wet- en regelgeving. De compliance-functie is vertegenwoordigd in commissies die aangewezen zijn om het geïntegreerde risicomanagementsysteem van DAS te waarborgen. Deze systematiek is nader beschreven in het Governance Charter van DAS

B.4.3 Risicobeheersingssysteem uit policy risicobeheersing 2017

Voor wat betreft de methodiek inzake de opzet, bestaan en werking van het risicobeheersingssysteem vormen de volgende internationaal gehanteerde standaarden voor DAS het uitgangspunt: COSOERM, COBIT en de volgende NEN-ISO standaarden: 22301 (BCM), 31000 (Risk Management), 27001 en 27002 (Informatiebeveiliging) en 19600 (Compliance), inclusief wettelijke methodieken zoals SIRA. Waar zinvol worden deze uitgangspunten in het kader van een integraal risicomangement geïntegreerd en gecombineerd.

Het risicobeheersingssysteem van DAS Rechtsbijstand is als volgt schematisch weer te geven:

DAS hanteert de volgende algemene principes voor haar risicobeheersingssysteem:

- het risicobeheersingssysteem heeft een integrale aanpak waarin aandacht is voor financiële en niet-financiële risico's;
- er wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande risicobeheersingstechnieken en instrumenten;
- risicobeheersing is een continu proces, uitgevoerd door de directie, het management en alle medewerkers;
- het risicobeheersingssysteem beïnvloedt strategiebeoordeling en raakt alle medewerkers op alle organisatieniveaus;
- het risicobeheersingssysteem past bij de volwassenheid en cultuur van DAS.

Rapportage

Risico management & compliance rapporteert per kwartaal haar bevindingen over het geheel van de kwaliteit van de key controls en de netto risico blootstelling aan de directie en de Raad van Commissarissen van DAS Rechtsbijstand. Waar nodig geeft zij in deze rapportages specifieke adviezen om actie te ondernemen als het risicoprofiel (op onderdelen) buiten de vooraf bepaalde grenzen van de risicobereidheid (risicotoleranties) dreigt uit te komen.

Incidenten

In geval van incidenten, of in situaties (waarbij voorzien wordt) dat key risks zich buiten de risicotoleranties begeven, onderneemt risico management & compliance direct actie naar de verantwoordelijken in de 1e lijn.

B.5 Interne auditfunctie

Internal Auditing is een onafhankelijke, objectieve controle- en adviesactiviteit om waarde toe te voegen en de activiteiten van een organisatie te verbeteren. Het helpt een organisatie haar doelstellingen te verwezenlijken door een systematische, gedisciplineerde aanpak te brengen om de effectiviteit van risicobeheer, controle en governance processen te evalueren en te verbeteren.

Het management en de bestuurders zijn primair verantwoordelijk voor toereikende risicomanagement-, beheersings- en besturingsprocessen. Internal Audit verschaft de directie, het senior management en de Auditcommissie onafhankelijk en objectief advies, analyses, aanbevelingen en zekerheid. Aan de hand daarvan kunnen de werkzaamheden van DAS verbeterd

worden. Op die manier voegt de Internal Audit functie waarde toe aan DAS en maakt het een wezenlijk onderdeel uit van de corporate governance-structuur van de organisatie. De interne auditfunctie wordt erkend als de 'third line of defense'.

De taak van de interne auditfunctie is het evalueren van de beheersing van de bedrijfsvoering door het uitvoeren van audits, het rapporteren en adviseren hierover aan de directie, het senior management en het Audit Committee.

Onder andere de positionering en de verantwoordelijkheden van de interne auditfunctie zijn vastgelegd in een door het Audit Committee goedgekeurde audit charter. De interne auditfunctie van DAS Rechtsbijstand voert diverse soorten audits uit om zich een oordeel te vormen over de mate waarin risicomanagement-, beheersings- en besturingsprocessen toereikend zijn om de doelstellingen van de organisatie te realiseren.

De uitkomsten van deze audits worden gerapporteerd aan de directie, het senior management en het Audit Committee. Bij geconstateerde leemten worden aanbevelingen ter verbetering gegeven. Audits vanuit de interne auditfunctie zijn onder andere gericht op:

- Governance inrichting;
- Risicomanagement, compliance en actuariaat;
- Operationele processen;
- Informatie beveiliging;
- Financiële processen.

B.6 Actuariële functie

Op grond van artikel 48 van de Solvency II-richtlijn moet DAS Rechtsbijstand voor haar verzekeringsbedrijf voorzien in een doeltreffende actuariële functie. De taken van de actuariële functie omvatten onder meer:

- De coördinatie van de berekening van de technische voorzieningen;
- De juistheid van gebruikte methoden, onderliggende modellen en gehanteerde aannames bij de berekening van de technische voorzieningen;
- De beoordeling van de toereikendheid en de kwaliteit van de gebruikte gegevens;
- Het toetsen van schattingen aan de ervaring;
- Het adviseren over de gedragslijnen (met name acceptatie en prijsstelling) met betrekking tot het aangaan van verzekeringstechnische verplichtingen;
- Het bijdragen aan de doeltreffendheid van het risicomanagementsysteem van DAS Rechtsbijstand, vooral wat betreft de risicomodellering die ten grondslag ligt

aan de berekening van de kapitaalvereisten voor DAS Rechtsbijstand.

DAS Rechtsbijstand heeft haar interne beheersing ingericht volgens het principe van de *'three lines of defense'*. In dat kader heeft DAS Rechtsbijstand er, om redenen van schaalgrootte, voor gekozen de 2de lijns actuariële sleutelfunctie uit te besteden aan een functionaris van Triple A – Risk Finance, een in dit domein gespecialiseerde Nederlandse partij. Het Audit Committee is betrokken bij de benoeming van deze sleutelfunctionaris. De positionering, de structuur en de verantwoordelijkheden van de actuariële sleutelfunctie zijn vastgelegd in een door de Raad van Commissarissen goedgekeurd charter.

Zowel de 1ste lijns als de 2de lijns actuariële functie maken deel uit van de Finance & Risk Committee die de directie ondersteunt bij haar besluitvorming. Daarnaast rapporteert de actuariële functie aan zowel de directie als aan het Audit Committee van de Raad van Commissarissen van DAS Rechtsbijstand.

B.7 Uitbesteding

Op grond van artikel 49 van de Solvency II-richtlijn zorgt DAS Rechtsbijstand er voor dat bij uitbesteding van functies of verzekeringswerkzaamheden DAS Rechtsbijstand volledig verantwoordelijk blijft voor nakoming van al haar verplichtingen uit hoofde van deze richtlijn.

DAS Rechtsbijstand heeft hiertoe voor haar verzekeringsbedrijf beleid opgesteld voor zowel interne, als elders binnen DAS Rechtsbijstand uit te voeren werkzaamheden. Ook is beleid opgesteld voor externe uitbesteding van werkzaamheden. In dit beleid is vermeld in welke gevallen er mag worden uitbesteed en onder welke voorwaarden.

B.8 Overige informatie

Er is geen andere belangrijke overige informatie met betrekking tot het bestuursstelsel.

C Risicoprofiel

Als financiële dienstverlener is DAS blootgesteld aan allerlei risico's zoals strategische risico's, financiële risico's, alsmede operationele en compliance risico's.

Tijdens jaarlijkse strategiesessies wordt door de directie vastgesteld wat de belangrijkste risico's zijn die het realiseren van de strategische doelstellingen en continuïteit van de bedrijfsvoering van DAS Rechtsbijstand kunnen bedreigen. Deze strategische risico's betreffen onder meer zaken als:

- Reputatieschade als gevolg van het niet (volledig) voldoen aan de maatschappelijke verwachtingen
- Verlies van klanten door toenemende concurrentie in de markt voor rechtsbijstand verzekeringen
- Ontwikkelingen in wet- en regelgeving voor wat betreft de vrije advocaatkeuze.

Daarnaast onderkent DAS Rechtsbijstand de volgende risicocategorieën:

- Financiële risico's als verzekeringstechnisch risico, marktrisico, kredietrisico en liquiditeitsrisico
- Operationele risico's
- Compliance risico's

In termen van kapitaalbeslag is het verzekeringstechnische risico ultimo 2017 veruit dominant ten opzichte van de andere risicocategorieën, op ruime afstand gevolgd door marktrisico (zie paragraaf A.1). Door middel van het analyseren van stress-scenario's wordt minimaal jaarlijks nagegaan of DAS Rechtsbijstand gedurende de strategische planperiode kan blijven voldoen aan de wettelijke voorschriften met betrekking tot de kapitaalpositie en interne financiële doelstellingen.

C.1 Verzekeringstechnisch risico

De verzekeringstechnische risico's waar DAS Rechtsbijstand aan blootstaat, hebben betrekking op de juridisering van de samenleving en de veranderingen van wet- en regelgeving in Nederland. De mate waarin de juridisering van de samenleving

zich ontwikkelt dan wel de invoering van nieuwe wet- en regelgeving kunnen direct gevolgen hebben voor DAS Rechtsbijstand. Als gespecialiseerde rechtsbijstandsverzekeraar is er bij DAS Rechtsbijstand sprake van een concentratie van verzekeringstechnische risico's.

Juist als specialist heeft DAS Rechtsbijstand haar organisatie en processen zodanig ingericht dat de risico's continu bewaakt en gevolgd worden en er, indien nodig, tijdig en adequaat wordt ingegrepen. Hierbij spelen onder andere productbeleid, acceptatiebeleid, na selectiebeleid en schadelastbeheersingsactiviteiten een belangrijke rol.

Het verzekeringstechnisch risico wordt beheerst door een weloverwogen product- en premiebeleid, een gedegen acceptatiebeleid en activiteiten om de schadelast te beheersen. De afdelingen verzekeringszaken en actuaariaat bewaken de verzekeringstechnische risico's en monitoren de ontwikkeling van de omgevingsfactoren.

Een tweetal risk committees ondersteunt de directie onder andere op het gebied van verzekeringstechnisch risico door de discussie en besluitvorming voor te bereiden. Dit betreft enerzijds het Product & Distribution Risk Committee en anderzijds het Finance & Risk Committee. Beide organen zijn toegelicht in de paragraaf Corporate Governance (B.1.1).

C.2 Marktrisico

De activa van DAS worden belegd in aandelenfondsen, obligatiefondsen en obligaties. DAS loopt als gevolg daarvan marktrisico's, zoals aandelen-, rente-, spread- en valutarisico's.

Het door de Raad van Commissarissen goedgekeurde beleggingsbeleid is mede gebaseerd op interne (ALM-) studies waarin de ontwikkeling van de activa en passiva

van DAS wordt doorgerekend onder een veelheid aan economische scenario's.

DAS heeft over het algemeen kortlopende verzekeringstechnische verplichtingen. De beleggingen die qua looptijd en hoogte gematched zijn aan de technische voorzieningen bestaan uit vastrentende waarden met een looptijd die zoveel als mogelijk is overeenkomt met de looptijd van de verplichtingen. De minimale creditrating van deze waarden is AA, zoals voorgeschreven in het beleggingsbeleid van DAS. Het surplus van de beleggingen boven de technische voorzieningen wordt over het algemeen belegd in een vaste selectie van beleggingsfondsen zonder directe eisen ten aanzien van de creditrating. Het risico op deze surplus portefeuille wordt echter gelimiteerd door een afzonderlijk maximum te stellen aan het kapitaalbeslag ervan in termen van vereiste solvabiliteit.

Afgezien van de vereiste creditrating en de looptijdmatching wordt het marktrisico verder gemitigeerd door diversificatie, zowel binnen de gekozen beleggingscategorieën als over beleggingscategorieën heen.

Tevens loopt DAS valutarisico als gevolg van beleggingen in aandelen buitenlandse valuta. Dit valutarisico wordt gemitigeerd door het gebruik van valutaderivaten. Daarnaast wordt het valutarisico geminimaliseerd door de vastrentende portefeuille in euro's te beleggen. Verder heeft DAS geen overige transacties in buitenlandse valuta waarover valutarisico wordt gelopen.

Binnen de door DAS vastgestelde risicobereidheid is een bandbreedte gedefinieerd voor het marktrisico. Het aan te houden vereiste kapitaal voor marktrisico dient te liggen tussen 27% en 30% van de totale (basis) solvabiliteitsvereiste. Dit is vastgesteld in het beleggingsbeleid van DAS.

Het Investment Risk Committee houdt zich periodiek bezig met het strategisch en tactisch beleggingsbeleid en wordt hierin ondersteund door twee externe deskundigen. Het Investment Risk Committee bereidt de discussie in en de besluitvorming door de directie voor.

C.3 Kredietrisico

Het kredietrisico (tegenpartijrisico) is het risico dat financiële activa in waarde dalen doordat tegenpartijen geheel of gedeeltelijk niet aan hun verplichtingen voldoen, of dat de marktwaarde van activa verandert door gewijzigde kredietwaardigheid van deze

tegenpartijen. DAS loopt onder andere kredietrisico over beleggingen, premievorderingen, onderhanden werk, liquide middelen en vorderingen uit hoofde van incassoactiviteiten.

Het tegenpartijrisico met betrekking tot de beleggingen is relatief beperkt omdat het grootste deel van de beleggingen minimaal een AA rating heeft. Het kredietrisico dat voortvloeit uit hoofde van premie vorderingen is beperkt gezien geringe individuele bedragen en grootte hoeveelheid van individuele afnemers waarmee het kredietrisico wordt verspreid. Bij de aanstelling van distributiepartners wordt een externe kredietbeoordeling uitgevoerd waarmee het kredietrisico tevens wordt beperkt. Enkele distributiepartners zijn tevens minderheidsaandeelhouders van DAS.

Tevens loopt DAS ook kredietrisico met betrekking tot het incasseren van gelden voor derden en de daaruit voortvloeiende balansposten zoals het onderhanden werk en overige incasso vorderingen. De steeds strengere vereisten voor voorfinanciering (het bevoorschotten van de in het proces te maken kosten), onder meer het gevolg van het nieuwe stelsel van griffierecht, worden continu gemonitord. Er zijn maatregelen getroffen om de voorfinancieringsposities terug te dringen. Treasury bewaakt en monitort de liquiditeitspositie.

C.4 Liquiditeitsrisico

Door het voeren van actief cashmanagement streeft DAS er altijd naar om voldoende liquiditeiten beschikbaar te hebben om tijdig aan haar verplichtingen te voldoen.

C.5 Operationeel risico

Net als andere bedrijven wordt DAS blootgesteld aan het risico van verlies ten gevolge van ontoereikende of falende interne processen, medewerkers of systemen, of van externe gebeurtenissen. Operationele risicocategorieën zijn bijvoorbeeld interne of externe fraude, uitvoering en procesbeheersing, klanten, producten, personeel, gedragsregels en beveiliging.

De directie en het management besteden veel aandacht aan het beheer van operationele risico's, omdat deze een ernstig nadelig effect kunnen hebben op de bedrijfsprestaties en realiseren van de bedrijfsdoelstellingen. Het operationeel risicomangement proces ondersteunt het management bij het maken van een afweging

tussen operationele risico's, commerciële belangen en efficiëntie.

Compliance risico's

DAS heeft te maken met veel, vaak uiterst gevoelige, informatie over personen en zaken. Daarom loopt een bedrijf als DAS specifieke risico's ten aanzien van gegevensverwerking en privacy-issues. Op 4 mei 2016 is een nieuwe Europese privacy-verordening gepubliceerd. Deze Algemene verordening Gegevensbescherming vervangt in Nederland de Wet Bescherming Persoonsgegevens en zal vanaf mei 2018 gehandhaafd worden. Dit is een belangrijk compliance-thema waar DAS ruim aandacht aan besteedt. Het risicoprofiel op de thema's externe fraude en sanctiewetgeving is laag gegeven de aard van de dienstverlening van DAS.

C.6 Overig materieel risico

De producten van DAS Rechtsbijstand worden aangeboden via ons eigen bedrijf, gevolmachtigde agenten en via samenwerking met andere verzekeraars. Binnen de samenwerking met verzekeraars heeft DAS Rechtsbijstand overeenkomsten met drie verzekeraars die ook aandeelhouder zijn van DAS Rechtsbijstand.

Binnen de samenwerking met verzekeraars heeft DAS Rechtsbijstand overeenkomsten met drie verzekeraars die ook aandeelhouder zijn van DAS Rechtsbijstand. Ontwikkelingen in de aandeelhoudersbelangen kunnen invloed hebben op de samenwerking tussen deze verzekeraars en DAS Rechtsbijstand. Een van de aandeelhouders (Delta Lloyd Schadeverzekering N.V.) is overgenomen door Nationale Nederlanden. Als gevolg van deze overname ontstaan er kansen en bedreigingen.

C.7 Overige informatie

Er is geen andere belangrijke informatie met betrekking tot het risicoprofiel van DAS Rechtsbijstand.

D Waardering voor solvabiliteitsdoeleinden

De balans is opgesteld op basis van door EIOPA voorgeschreven richtlijnen. DAS Rechtsbijstand maakt voor het waarden van de technische voorzieningen gebruik van de door EIOPA gepubliceerde risicovrije rentevoet.

De presentatie van de balans vindt plaats op basis van de door EIOPA voorgeschreven 'Quantitative Reporting Templates' (QRT's). Door DAS Rechtsbijstand is niet afge- weken van de voorgeschreven indeling van de QRT's.

De balans per 31 december 2017 wordt hieronder weer- gegeven op basis van de Solvency II-rapportage en de jaarrekening 2017.

De jaarrekening 2017 is opgesteld overeenkomstig de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

31 December 2017	Rapportage SII	Jaarrekening	Vershil
Activa	352,5	349,8	2,7
Passiva	210,5	219,8	-9,3
Technische voorzieningen	159,9	187,8	-27,9
Overige schulden	50,6	32,0	18,6

D.1 Activa

De activa van DAS Rechtsbijstand worden in onder- stand overzicht weergegeven:

31 December 2017	Rapportage SII	Jaarrekening	Vershil
Activa	352,5	349,8	2,7
Immateriele vaste activa	0,0	0,3	-0,3
Materiele vaste activa	7,4	7,4	0,0
Beleggingen	282,4	277,6	4,8
Obligaties	164,4	159,6	4,8
Aandelen	117,7	117,7	0,0
Derivaten	0,3	0,3	0,0
Vorderingen uit verzekeringen	30,8	30,8	0,0
Overige vorderingen	7,8	9,6	-1,8
Liquide middelen	21,9	21,9	0,0
Overige vlottende activa	2,2	2,2	0,0

De activa gewaardeerd op basis van Solvency II zijn bijna € 3 miljoen hoger. Belangrijkste reden hiervoor is de marktwaarde waardering van de obligaties. Daarnaast worden immateriële vaste activa, voor zover deze geen economische waarde hebben, niet gewaardeerd. Het

verschil in de overige vorderingen heeft betrekking op de lopende rente van de obligaties. In paragraaf A.3 (pres- taties op het gebied van belegging) van dit verslag zijn de verschillende levels van waardering voor obligaties en aandelenfondsen toegelicht.

D.1.1 (Im)materiële vaste activa

De immateriële vaste activa worden binnen Solvency II niet gewaardeerd, voor zover deze geen economische waarde hebben. Om deze reden zijn de immateriële vaste activa niet opgenomen in de Solvency II-rapportage.

Op basis van de kostenbenadering zoals omschreven in artikel 10 lid 7 van de Delegated Acts is DAS van mening dat de boekwaarde van de materiële vaste activa gehanteerd kan worden als SII waardering.

De kostprijs van de genoemde activa bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en overige kosten om de activa op hun plaats en in de staat te krijgen die noodzakelijk is voor het beoogde gebruik.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur. Afschrijving start op het moment dat een actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik en wordt beëindigd bij buitengebruikstelling of bij desinvestering.

Voor materiële vaste activa wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. Als het niet mogelijk is de realiseerbare waarde te bepalen voor een individueel actief, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort.

D.1.2 Obligaties (match portefeuille)

De obligaties worden gewaardeerd op marktwaarde die maandelijks wordt opgegeven door één van de vermogensbeheerders van DAS Rechtsbijstand, op basis van beurswaardering. De obligaties hebben alle de rating AA of AAA.

Er is een waarderingsverschil tussen Solvency II en de jaarrekening. In de jaarrekening 2017 worden de obligaties gewaardeerd op de geamortiseerde kostprijs. Waar noodzakelijk wordt rekening gehouden met duurzame waardevermindering. Agio en disagio worden gedurende de resterende looptijd in het resultaat verantwoord.

D.1.3 Collectieve beleggingen (surplus portefeuille)

Deze post betreft 3 beleggingsfondsen van Delta Lloyd en 1 van Nationale Nederlanden. Het zijn 3 obligatiefondsen en 1 aandelenfonds. Het betreffen de volgende fondsen:

- Delta Lloyd Corporate Bond Fund (obligatiefonds);
- Delta Lloyd Sub-Sovereign Bond Fund (obligatiefonds);
- Delta Lloyd Collateralized Bond Fund (obligatiefonds);
- Nationale Nederlanden Global Sustainable Equity (aandelenfonds).

Deze post wordt op marktwaarde gewaardeerd. Met betrekking tot Delta Lloyd Corporate Bond Fund en Nationale Nederlanden Global Sustainable Equity Fund zijn gepubliceerde koersen afkomstig van een beurs, broker of prijsinstelling beschikbaar en is er sprake van een actieve markt. Met betrekking tot Delta Lloyd Collateralized Bond Fund en Delta Lloyd Sub-Sovereign Bond Fund zijn wel prijzen afgegeven door brokers, maar is tevens geconstateerd dat sprake is van inactieve markten. In dat geval zijn de beschikbare koersen grotendeels onderbouwd en gevalideerd met behulp van marktinformatie waaronder marktrentes en actuele risico-opslagen behorende bij de verschillende creditratings- en sectorindelingen.

Er is geen waarderingsverschil tussen Solvency II en de jaarrekening van DAS Rechtsbijstand.

D.1.4 Vorderingen uit verzekeringen

Met betrekking tot de vorderingen uit verzekeringen worden alleen die vorderingen opgenomen die past due zijn.

D.2 Technische voorzieningen

D.2.1 Algemeen

Algemeen

De technische voorzieningen worden aangehouden voor de dekking van toekomstige, interne- en externe kosten. De technische voorzieningen zijn onderverdeeld in twee hoofdgroepen:

- De voorziening voor niet-verdiende premies bestaat uit ('*best estimate*' per 31-12-2017: € 20,9 miljoen):
 - Toekomstige kosten die voortkomen uit premies die per ultimo 2017 zijn ontvangen en die betrekking hebben op een in de toekomst te verzekeren periode;
 - Toekomstige winsten uit nog te ontvangen premie, binnen de contractgrenzen.
- De voorziening voor te betalen schaden bestaat uit de volgende onderdelen:
 - De reguliere toekomstige externe kosten voor de behandeling van dossiers. De externe kosten worden geregistreerd op dossierniveau. Externe kosten zijn kosten die worden gemaakt voor afgenomen juridische diensten bij derden (externe advocaten en adviseurs) niet vallend onder de categorie vrije advocaatkeuze (VKR) ('*best estimate*' per 31-12-2017: € 81,8 miljoen).
 - De VKR schadevoorziening die wordt aangehouden voor dekking van toekomstige externe kosten ter behandeling van dossiers die het gevolg zijn van de regelgeving van de vrije advocaatkeuze (van kracht vanaf november 2013) ('*best estimate*' per 31-12-2017: € 12,8 miljoen).
 - De interne schadevoorziening die wordt aangehouden voor dekking van toekomstige interne kosten ter behandeling van dossier. Onder interne kosten wordt verstaan de loonkosten, huisvestingskosten en kosten van ondersteunend personeel, die worden gemaakt voor de afwikkeling van dossiers ('*best estimate*' per 31-12-2017: € 28,1 miljoen).

D.2.2. Toegepaste actuariële methoden en aannames

De technische voorzieningen bestaan uit twee componenten:

1. De '*best estimate*' voorziening
2. De risicomarge

Ad. 1 De '*best estimate*'

De '*best estimate*' wordt bepaald door discontering van de toekomstige kasstromen tegen de risicovrije rentecurve zoals deze maandelijks door EIOPA wordt gepubliceerd en bepaald in artikel 43 en verder van de

Gedelegeerde verordening Solvency II (2015/35). Vanwege de duur van de toekomstige verplichtingen zijn onzekerheden omtrent de '*Ultimate Forward Rate*' (hierna: UFR) niet relevant. Het is vanwege de beperkte looptijd en karakteristieken van de verplichtingen niet zinvol of mogelijk om gebruik te maken van overgangsmaatregelen, zoals de '*volatility adjustment*', dan wel andere overgangsmaatregelen.

Ad. 2 De risicomarge

Methode:

Voor de berekening van de risicomarge wordt uitgegaan van de simplificatie conform methode 2, zoals beschreven in de richtlijn '*valuation of technical provisions*' (EIOPA-BoS-14/166). Op basis van artikel 37 subsectie 3 van de '*Delegated Acts*', allociert DAS Rechtsbijstand de risicomarge aan de gehele verzekeringsportefeuille conform Artikel 80 van de Directive 2009/138/EC.

Aannames:

Een '*Cost of Capital*'-percentage van 6% is gehanteerd. Voor de uitloop van de '*Solvency Capital Requirement*' (SCR) in de simplificatie conform methode 2 wordt gebruik gemaakt van het uitloop patroon van de technische schadevoorzieningen, dat passend is omdat 90% van de totale SCR bestaat uit non life risk. De risicomarge per 31-12-2017 is gelijk aan € 16,5 miljoen.

D.2.3 Onzekerheid in de technische voorzieningen

Voor het bepalen van de technische voorzieningen zijn twee bronnen van onzekerheid te benoemen. Deze bronnen zijn het procesrisico en het modelrisico. Het procesrisico wordt beheerst door interne controle maatregelen op het gebied van data kwaliteit, dat de juistheid, volledigheid en toepasbaarheid en tijdigheid van de gebruikte data borgt. De gebruikte brondata en de daaruit afgeleide data worden gecontroleerd op basis van steekproeven en worden gecorrigeerd daar waar dit nodig is. Daarnaast wordt de data gecontroleerd door de externe accountant en is het onderdeel van de review van de 2de lijns actuariële functie.

Het modelrisico wordt beheerst doordat de met de modellen berekende voorzieningen intern worden gecontroleerd door het 1e lijns actuaariaat van DAS Rechtsbijstand. Daarnaast reviewt de 2de lijns actuariële functie de berekende voorziening, inclusief de gebruikte modellen hiervoor en worden eventuele bevindingen gecorrigeerd.

D.2.4 Verschillen technische voorzieningen jaarrekening en Solvency II-rapportage

In onderstaand overzicht worden de technische voorzieningen weergegeven:

31 December 2017	Rapportage SII	Jaarrekening	Vershil
Technische voorzieningen	160,0	187,8	-27,8
Best Estimate	143,5	187,8	-44,3
Voorziening voor niet-verdiende premie	20,9	26,8	-5,9
Voorziening voor te betalen schade	122,6	161,0	-38,4
Risicomarge	16,5	0,0	16,5

In dit overzicht worden de technische voorzieningen op basis van de Solvency II waardering vergeleken met de passiva op basis van de waardering in de jaarrekening 2017 van DAS Rechtsbijstand. De technische voorzieningen op basis van Solvency II zijn bijna € 28 miljoen lager.

De verschillen tussen de technische voorzieningen uit de jaarrekening 2017 en de Solvency II-rapportage zijn onder meer:

- Het elimineren van prudentie in de vaststelling
- De toepassing van contractgrenzen en het meenemen van toekomstige winsten
- Het toepassen van discontering
- De berekening van de risicomarge

D.3 Overige schulden

De overige schulden zijn als volgt opgebouwd:

31 December 2017	Rapportage SII	Jaarrekening	Vershil
Overige schulden	50,5	32,1	18,4
Overige voorzieningen	5,9	1,4	4,5
Pensioenvoorziening	14,4	0,0	14,4
Latente belastingverplichtingen	8,2	4,2	4,0
Schulden uit verzekeringen	2,7	2,7	0,0
Overig	19,3	23,8	-4,5

In bovenstaand overzicht worden de overige passiva op basis van de Solvency II waardering vergeleken met de overige passiva op basis van de waardering in de jaarrekening van DAS Rechtsbijstand. De overige passiva gewaardeerd op basis van Solvency II zijn meer dan € 18 miljoen hoger dan in de jaarrekening 2017. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de pensioenvoorziening en hogere latente belastingverplichtingen. De overige voorzieningen bestaan onder meer uit de jubileumvoorziening en een verschuiving van de post nog te betalen provisie uit de overige schulden.

Bij het berekenen van de jubileumvoorziening is rekening gehouden met toekomstige salarisstijgingen, vertrekansen en sterfteansen op basis van de Prognosetafel AG2016 van het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG).

De schulden uit verzekeringen kennen dezelfde waardering als in de jaarrekening. Deze post bevat onder meer posten die samenhangen met het betalingsverkeer, zoals nog te betalen kosten en te verwerken ontvangsten.

De overige schulden worden op dezelfde wijze gewaardeerd.

D.3.1 Pensioen

De pensioenvoorziening op basis van Solvency II waar-deringsgrondslagen is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- Toekomstige kosten en indexeringen. In de Solvency II-rapportage worden op basis van artikel 75 van de richtlijn 2009/138/EG alle verplichtingen uit het pensioencontract gewaardeerd. Dit betreft met name toekomstige kosten die samenhangen met de administratie en het openhouden van het beleggingsdepot. Deze post wordt in de jaarrekening niet gewaardeerd.
- Pensioenregeling directie is gewaardeerd op basis van IAS 19. Deze post wordt in de jaarrekening niet gewaardeerd.

Met betrekking tot de toekomstige kosten en indexe-ringen zijn eind 2016 afspraken gemaakt om de huidige

pensioenuitvoeringsovereenkomst voor de medewer-kers gewijzigd voort te zetten. Vanaf 1 januari 2017 is de uitvoeringsovereenkomst ondergebracht bij Het Neder-landse pensioenfonds. Door de wijziging van de pensi-oenregeling heeft DAS Rechtsbijstand ervoor gekozen om de waardering voor de Solvency rapportage van het aflopende pensioencontract te baseren op artikel 75 van de richtlijn 2009/138/EG, waarin onder meer is aange-geven dat passiva moeten worden gewaardeerd tegen het bedrag waarvoor ze kunnen worden overgedragen of afgewikkeld (bedrijfseconomische waarde).

In onderstaand overzicht worden de verschillen tussen de rapportage Solvency II en de jaarrekening 2017 weergegeven:

31 December 2017	Rapportage SII	Jaarrekening	Vershil
Pensioenvoorziening	14,4	0,0	14,4
Toekomstige kosten en indexeringen	13,6	0,0	13,6
Pensioenregeling directie	0,8	0,0	0,8

D.3.2 Belastinglatenties

Door de eerder genoemde verschillen in waardering tussen de Solvency II-rapportage en de jaar- rekening 2017 van DAS Rechtsbijstand wijken ook de latente belastingverplichtingen af. Het verschil is € 4,0 miljoen en dit verschil wordt met name veroorzaakt door de volgende posten:

- Marktwaaarde waardering obligaties in Solvency II-rapportage € 0,7 miljoen
- Waardering technische voorzieningen op basis van beste schatting en risicomarge € 7,0 miljoen
- Waardering pensioenvoorziening op basis van economische waarde en deels IAS19 - € 3,6 miljoen
- Waardering immateriële vaste activa - € 0,1 miljoen

D.4 Alternatieve waarderingmethoden

Er worden geen alternatieve methoden voor de waarde-ring gebruikt.

D.5 Overige informatie

Er is geen andere belangrijke informatie met betrekking tot de waardering voor Solvency II doeleinden.

E Kapitaalbeheer

E.1 Eigen vermogen

E.1.1 Kapitaalmanagement

DAS Rechtsbijstand hanteert Solvency II als uitgangspunt voor het kapitaalbeleid. De kapitaalpositie van DAS dient zodanig te zijn dat op elk moment de belangen van de polishouders en andere stakeholders van DAS voldoende zijn geborgd. De doelstelling van het kapitaalbeleid is het stellen van kaders voor de kapitaalpositie van DAS en de bewaking ervan als basis voor een gezonde bedrijfsvoering waarbij continuïteit geborgd is.

De door DAS gehanteerde kaders voor haar solvabiliteit zijn gebaseerd op de strategie, het risicoprofiel en de risicobereidheid van DAS. De risicobereidheid van DAS hangt mede samen met de mogelijkheden van DAS om negatieve ontwikkelingen in de kapitaalpositie te kunnen keren.

E.1.2 Structuur, hoogte en kwaliteit van het eigen vermogen onder SII-grondslagen

In de onderstaande tabel wordt het eigen vermogen per 31 december 2017 weergegeven:

Eigen vermogen per 31 december 2017	Rapportage SII	Jaarrekening	Vershil
Activa	352,5	349,8	2,7
Passiva	210,5	219,8	-9,3
Vershil activa minus passiva	142,0	130,0	12,0
Bankgarantie	-0,1	0,0	-0,1
Vorderingen op groepsmaatschappijen	-4,9	0,0	-4,9
Eigen vermogen	137,0	130,0	7,0

In het beleid van DAS Rechtsbijstand worden het toegezegde dividend, de rekening courant met groepsmaatschappijen en bankgaranties als niet beschikbaar voor Eigen vermogen aangemerkt. Op 31 december 2016 bedragen de rekening courant met groepsmaatschappijen € 4,9 miljoen en de bankgaranties € 0,1 miljoen. Door het totaal van deze posten (€ 5,0 miljoen) in mindering te brengen op het verschil activa minus passiva Solvency II-rapportage (€ 142,0 miljoen) komt de aanwezige solvabiliteit (Own funds) uit op € 137,0 miljoen.

De solvabiliteitsratio eind 2017 is 152,6% en ligt binnen de interne bandbreedte van het in 2017 vernieuwde kapitaalbeleid van 140-160%. Het kapitaalmanagement van DAS Rechtsbijstand houdt onder andere rekening met de eisen die door Solvency II worden gesteld. Indien de solvabiliteit op enig moment onder 140% dreigt te komen worden er maatregelen getroffen om de solvabiliteit te herstellen. Er wordt gewerkt met verschillende interventieniveaus. In de ORSA (Own Risk and Solvency Assessment) wordt tenminste jaarlijks de interne normsolvabiliteit getoetst aan de hand van verschillende scenario's.

De 'Solvency Capital Requirement' (SCR) wordt op kwartaalbasis gerapporteerd aan de directie, het Audit Committee en de Raad van Commissarissen.

Het eigen vermogen kan bestaan uit de volgende categorieën:

- Tier 1-kapitaal: gestort aandelenkapitaal, agioreserve en de reconciliatiereserve;
- Tier 2-kapitaal: aanvullend vermogen en basis tier 2-vermogen;
- Tier 3-kapitaal: latente belastingvorderingen.

Het eigen vermogen van DAS Rechtsbijstand bestaat geheel uit Tier1-kapitaal.

E.2 Solvabiliteitskapitaalvereiste en minimumkapitaalvereiste

Om het solvabiliteitskapitaalvereiste te berekenen maakt DAS Rechtsbijstand gebruik van het standaardmodel, waarbij geen gebruik wordt gemaakt van vereenvoudigde berekeningen. Tevens wordt er geen gebruik gemaakt van 'undertaking specific parameters' (USP's). Het solvabiliteitskapitaalvereiste en het minimumkapitaalvereiste worden weergegeven in onderstaande tabel:

Solvabiliteitspositie Solvency II	31-Dec-17	31-Dec-16
Eigen vermogen (EV)	137,0	129,9
Solvabiliteitskapitaalvereiste (SCR)	89,7	86,2
Minimumkapitaalvereiste (MCR)	30,1	29,7
Solvabiliteitsratio (EV/SCR)	153%	151%

Het definitieve bedrag van het vereiste kapitaal is nog onderworpen aan het oordeel van De Nederlandsche Bank. Onder Solvency II is het toegestaan om een verliescompensatievermogen uitgestelde belastingen (LACDT) mee te nemen in de berekening van de SCR. DAS Rechtsbijstand heeft de LACDT beperkt tot de passieve latente belasting in de marktwaardebalans en de te betalen belasting over 2017.

De berekening van de Minimumkapitaalvereiste (MCR: 'Minimum Capital Requirement') is gebaseerd op de geboekte premie.

E.3 Gebruik van de ondermodule aandelenrisico op basis van looptijd bij de berekening van het solvabiliteitskapitaalvereiste

DAS Rechtsbijstand maakt voor de berekening van haar solvabiliteitskapitaalvereiste geen gebruik van de ondermodule aandelenrisico. Dit betekent dat de aandelen niet worden aangehouden ter dekking van de technische voorzieningen.

E.4 Verschillen tussen de standaardformule en ieder gebruikt intern model

DAS Rechtsbijstand maakt geen gebruik van een intern model, maar van de standaardformule.

E.5 Niet-naleving van het solvabiliteitskapitaalvereiste en niet-naleving van het minimumkapitaalvereiste

DAS Rechtsbijstand is gedurende 2017 niet onder het gestelde solvabiliteitskapitaalvereiste en het minimumkapitaalvereiste gekomen.

E.6 Overige informatie

Het dividendbeleid van DAS Rechtsbijstand is dat jaarlijks het deel van de vorderingen op de groepsmaatschappijen als dividend aan DAS Holding N.V. wordt overgemaakt dat niet aangemerkt kan worden als een aflosbare rekening courant. In 2017 is er een foreseable dividend opgenomen aan DAS Holding N.V. opgenomen van € 4,9 miljoen. Om een extra dividendum uitkering te doen, moet de solvabiliteit hoger zijn dan 165%, aangezien de huidige solvabiliteit hieronder ligt zal er geen extra dividendum uitkering voorgesteld worden.

met DAS kom je verder

